



Högskolan

Sammanfattning

Detta betänkande handlar om 143 yrkanden om olika högskolefrågor i motioner som väcktes under allmänna motionstiden 2004. Utskottet föreslår att riksdagen skall avslå samtliga yrkanden.

Yrkandena handlar bl.a. om lärosätenas självständighet, tillträde till högskolan, kårobligatoriet, studenternas rättssäkerhet, gemensam europeisk examinationsordning (Bolognaprocessen), validering, internationellt samarbete, lärarna i högskolan, utbildningen i vissa ämnen eller för vissa yrken samt treterminssystem. Utskottet hänvisar mestadels till gällande bestämmelser, tidigare ställningstaganden av riksdagen och pågående utrednings- eller beredningsarbete.

Ett antal yrkanden – 15 stycken – gäller frågor där det enligt gällande ansvarsfördelning ankommer på lärosätena att fatta beslut. Dessa avstyrker utskottet utan annan motivering.

Mot utskottets förslag när det gäller kårobligatoriet har fem partier (m, fp, kd, c och mp) reserverat sig gemensamt. I övrigt finns reservationer från samtliga partier utom Socialdemokraterna.

Särskilda yttranden har lämnats av Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet samt av en ledamot (fp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Utskottets överväganden	14
Övergripande frågor	14
Resursfrågor	20
Tillträde till högskolan	21
Studenternas rättssäkerhet	23
Kårobligatoriet.....	26
Övriga studentfrågor.....	29
Validering.....	30
Internationellt samarbete	32
Lärarna i högskolan	34
Distansutbildning.....	36
Utbildning i vissa ämnen eller för vissa yrken.....	37
Studieorganisatoriska frågor.....	43
Övriga frågor	45
Andra motionsyrkanden	46
Reservationer.....	48
1. Lärosätenas självständighet (punkt 1) – m, fp, kd, c.....	48
2. Högre utbildningspremie (punkt 2) – m	49
3. Former för fristående högskolor (punkt 3) – m, fp, kd	49
4. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 4) – kd	49
5. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 4) – c	50
6. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 4) – mp	51
7. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – m	52
8. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – fp	52
9. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – kd.....	53
10. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – c.....	54
11. Garanterad miniminivå av lärarledd tid (punkt 6) – kd.....	55
12. Resursmässiga villkor för en ny masterutbildning (punkt 7) – kd	55
13. Allmänt om tillträde till högskolan (punkt 9) – m, c	56
14. Allmänt om tillträde till högskolan (punkt 9) – fp	56
15. Allmänt om tillträde till högskolan (punkt 9) – kd	57
16. Särbehandling vid urval (punkt 10) – m, fp.....	57
17. Särbehandling vid urval (punkt 10) – v	58
18. Urvalsfrågor i övrigt (punkt 11) – kd.....	58
19. Tillämpningsområdet för lagen om likabehandling av studenter i högskolan (punkt 12) – v	59
20. Sanktionsmöjligheter i lagen om likabehandling av studenter i högskolan (punkt 13) – kd, c	60

21. Studentkontrakt (punkt 14) – fp, mp	60
22. Studenternas rättssäkerhet i övrigt (punkt 15) – kd	61
23. Studenternas rättssäkerhet i övrigt (punkt 15) – c	61
24. Kårobligatoriet (punkt 16) – m, fp, kd, c, mp	62
25. Högskolans tillgänglighet för funktionshindrade (punkt 17) – fp, kd	63
26. Nationella riktlinjer för Studenthälsan (punkt 18) – kd	64
27. Uppföljning av studenterna (punkt 19) – c	64
28. Validering (punkt 20) – fp	65
29. Validering (punkt 20) – kd	65
30. Validering (punkt 20) – c	66
31. Internationellt utbyte vid svenska universitet och högskolor (punkt 21) – m	66
32. Internationellt utbyte vid svenska universitet och högskolor (punkt 21) – fp	67
33. Ny internationellt jämförbar masterexamen (punkt 22) – fp	68
34. Utbildning i Öresundsregionen (punkt 23) – m, fp	68
35. Rekrytering av högskolelärare (punkt 24) – kd	69
36. Rekrytering av högskolelärare (punkt 24) – c	69
37. Meritvärdering vid tillsättning av lärare (punkt 25) – kd	69
38. Kompetensutveckling av lärare (punkt 26) – kd	70
39. Lärarfrågor i övrigt (punkt 27) – kd	70
40. Distansutbildning (punkt 28) – c	71
41. Övergripande riktlinjer för utbildningen inom högskolan (punkt 29) – kd	71
42. Övergripande riktlinjer för utbildningen inom högskolan (punkt 29) – mp	72
43. Kunskaper om mäns våld mot kvinnor (punkt 30) – kd	72
44. Jämställdhet i examensordningen (punkt 31) – v, mp	73
45. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet (punkt 32) – fp, mp	74
46. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet (punkt 32) – v	74
47. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet (punkt 32) – c	75
48. Språkutbildning (punkt 35) – v	75
49. Gemensam europeisk examensordning (punkt 39) – m	76
50. Gemensam europeisk examensordning (punkt 39) – fp	77
51. Gemensamt europeiskt betygssystem (punkt 40) – c	77
52. Utbildning för yrkesexamen (punkt 41) – m, fp, kd	78
53. Treterminssystem (punkt 42) – fp	78
54. Treterminssystem (punkt 42) – kd	79
55. Studieorganisatoriska frågor i övrigt (punkt 43) – c	79
Särskilda yttranden	81
1. Det ekonomiska ansvaret för lärcentrum (punkt 8) – v	81
2. Urvalsfrågor i övrigt (punkt 11) – fp	81
3. Validering (punkt 20) – v	82
4. Dramapedagogutbildning (punkt 37) – kd	82

5. Dramapedagogutbildning (punkt 37) – v.....	82
6. Gemensamt europeiskt betygssystem (punkt 40) – v.....	82
7. Utbildning för yrkesexamen (punkt 41) – v.....	83
8. Lunds universitets historiska museum (punkt 44) – 1 fp	83
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	84

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut.

1. Lärosätenas självständighet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub211,
2004/05:Ub225,
2004/05:Ub276 yrkande 4,
2004/05:Ub293 yrkande 5,
2004/05:Ub378 yrkande 15 och
2004/05:Ub473 yrkandena 19 och 35–37.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Högre utbildningspremie

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub293 yrkande 2.

Reservation 2 (m)

3. Former för fristående högskolor

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub293 yrkande 13.

Reservation 3 (m, fp, kd)

4. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkandena 1 och 8,
2004/05:Ub319 yrkandena 1 och 2,
2004/05:Ub457 och
2004/05:Ub473 yrkandena 5, 6 och 42.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

Reservation 6 (mp)

5. Åtgärder för ökad jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkande 7,
2004/05:Ub293 yrkande 6,
2004/05:Ub378 yrkande 14,
2004/05:Ub473 yrkande 33 och
2004/05:A352 yrkande 21.

Reservation 7 (m)

Reservation 8 (fp)

Reservation 9 (kd)

Reservation 10 (c)

6. Garanterad miniminivå av lärarledd tid

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub473 yrkande 10.

Reservation 11 (kd)

7. Resursmässiga villkor för en ny masterutbildning

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub473 yrkande 41.

Reservation 12 (kd)

8. Det ekonomiska ansvaret för lärcentrum

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub365.

9. Allmänt om tillträde till högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkande 6,
2004/05:Ub293 yrkande 1,
2004/05:Ub378 yrkande 4 och
2004/05:Ub473 yrkandena 21 och 22.

Reservation 13 (m, c)

Reservation 14 (fp)

Reservation 15 (kd)

10. Särbehandling vid urval

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub292 yrkande 4,
2004/05:Ub293 yrkande 7 och
2004/05:Ub335.

Reservation 16 (m, fp)

Reservation 17 (v)

11. Urvalsfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub473 yrkandena 20 och 43,
2004/05:Ub486 och
2004/05:Ub495 yrkandena 1 och 2.

Reservation 18 (kd)

12. Tillämpningsområdet för lagen om likabehandling av studenter i högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub442 yrkande 10,
2004/05:U257 yrkandena 23 och 24 och
2004/05:So604 yrkande 7.

Reservation 19 (v)

13. Sanktionsmöjligheter i lagen om likabehandling av studenter i högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkande 16 och
2004/05:Ub473 yrkande 34.

Reservation 20 (kd, c)

14. Studentkontrakt

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub378 yrkande 10 och
2004/05:K459 yrkande 5.

Reservation 21 (fp, mp)

15. Studenternas rättssäkerhet i övrigt

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkande 15 och
2004/05:Ub441 yrkande 9.

Reservation 22 (kd)

Reservation 23 (c)

16. Kårobligatoriet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub203,
2004/05:Ub220,
2004/05:Ub227,
2004/05:Ub259 yrkande 7,
2004/05:Ub276 yrkande 14,
2004/05:Ub293 yrkande 11,
2004/05:Ub317,
2004/05:Ub372,
2004/05:Ub378 yrkande 11,
2004/05:Ub392 och
2004/05:Ub473 yrkandena 30–32.

Reservation 24 (m, fp, kd, c, mp)

17. Högskolans tillgänglighet för funktionshindrade

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub378 yrkande 7.

Reservation 25 (fp, kd)

18. Nationella riktlinjer för Studenthälsan

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub441 yrkande 12.

Reservation 26 (kd)

19. Uppföljning av studenterna

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub276 yrkande 5.

Reservation 27 (c)

20. Validering

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub340 yrkande 1,
2004/05:Ub473 yrkande 44,
2004/05:Sf288 yrkande 24,
2004/05:Sf360 yrkande 11 och
2004/05:N239 yrkande 16.

Reservation 28 (fp)

Reservation 29 (kd)

Reservation 30 (c)

21. Internationellt utbyte vid svenska universitet och högskolor

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub293 yrkande 3,
2004/05:Ub378 yrkande 12 och
2004/05:Ub422.

Reservation 31 (m)

Reservation 32 (fp)

22. Ny internationellt jämförbar masterexamen

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub378 yrkande 13.

Reservation 33 (fp)

23. Utbildning i Öresundsregionen

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Sf356 yrkande 5 och
2004/05:N403 yrkande 24.

Reservation 34 (m, fp)

24. Rekrytering av högskolelärare

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkande 3 och
2004/05:Ub473 yrkande 13.

Reservation 35 (kd)

Reservation 36 (c)

25. Meritvärdering vid tillsättning av lärare

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub473 yrkande 11.

Reservation 37 (kd)

26. Kompetensutveckling av lärare

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub314 och
2004/05:Ub473 yrkandena 12, 15 och 17.

Reservation 38 (kd)

27. Lärarfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub473 yrkandena 14 och 16.

Reservation 39 (kd)

28. Distansutbildning

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub276 yrkande 20.

Reservation 40 (c)

29. Övergripande riktlinjer för utbildningen inom högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub473 yrkandena 8 och 9 och
2004/05:MJ510 yrkande 7.

Reservation 41 (kd)

Reservation 42 (mp)

30. Kunskaper om mäns våld mot kvinnor

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub404 och
2004/05:Ub455.

Reservation 43 (kd)

31. Jämställdhet i examensordningen

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub336.

Reservation 44 (v, mp)

32. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub442 yrkande 7,
2004/05:L295 yrkande 9,
2004/05:U257 yrkande 28 och
2004/05:So604 yrkande 10.

Reservation 45 (fp, mp)

Reservation 46 (v)

Reservation 47 (c)

33. Kunskaper om ANT-frågor

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub408 yrkande 1.

34. Vissa inslag i vårdutbildningar

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub352,
2004/05:Ub502,
2004/05:So513 yrkande 1 och
2004/05:So613 yrkande 5.

35. Språkutbildning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub244,
2004/05:Ub245 yrkande 1,
2004/05:Ub333 yrkandena 1 och 2 och
2004/05:Ub438 yrkande 1.

Reservation 48 (v)

36. Tandsköterskeutbildning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub240 och
2004/05:Ub282.

37. Dramapedagogutbildning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub329 och
2004/05:Kr361 yrkande 10.

38. Utbildning för hotell- och restaurangområdet

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub296.

39. Gemensam europeisk examensordning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub293 yrkande 8 och
2004/05:Ub378 yrkande 17.

Reservation 49 (m)

Reservation 50 (fp)

40. Gemensamt europeiskt betygssystem

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub276 yrkande 19.

Reservation 51 (c)

41. Utbildning för yrkesexamen

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub378 yrkande 19.

Reservation 52 (m, fp, kd)

42. Treterminssystem

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub321 yrkande 7,
2004/05:Ub458,
2004/05:Ub464 och
2004/05:Ub473 yrkande 29.

Reservation 53 (fp)
Reservation 54 (kd)

43. Studieorganisoriska frågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub276 yrkande 9,
2004/05:Ub418 och
2004/05:Kr239 yrkande 15.

Reservation 55 (c)

44. Lunds universitets historiska museum

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub201 och
2004/05:T335 yrkande 5.

45. Fotbollsakademi

Riksdagen avslår motion
2004/05:Kr331 yrkande 1.

46. Examensbevis på värdepapper

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub326.

47. Rätt för privata företag att sälja akademisk utbildning

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub417.

48. Andra motionsyrkanden

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub261,
2004/05:Ub300,
2004/05:Ub310,
2004/05:Ub340 yrkande 2,
2004/05:Ub441 yrkande 11,
2004/05:Ub473 yrkande 18,
2004/05:Sf355 yrkande 3,
2004/05:So247 yrkande 4,
2004/05:So510 yrkande 2,
2004/05:So512 yrkande 3,

2004/05:So519 yrkande 1,
2004/05:So606 yrkande 8,
2004/05:Kr357 yrkande 4,
2004/05:Kr360 yrkande 3 och
2004/05:A321 yrkande 5.

Stockholm den 7 april 2005

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Nils-Erik Söderqvist (s), Margareta Pålsson (m), Louise Malmström (s), Sören Wibe (s), Mikael Damberg (s), Christer Adelsbo (s), Axel Darvik (fp), Torsten Lindström (kd), Tomas Högström (m), Håkan Larsson (c) och Jan Lindholm (mp).

Utskottets överväganden

Utskottet tar upp motionsyrkandena i följande ordning. Först behandlas övergripande frågor, därefter resursfrågor, tillträdesfrågor, studenternas rättssäkerhet, kårobligatoriet, övriga studentfrågor, validering av främst utländsk högskoleutbildning, internationellt samarbete, lärarna i högskolan, distansutbildning, utbildning i vissa ämnen eller för vissa yrken, studieorganisationsfrågor och övriga frågor.

Under rubriken Andra motionsyrkanden tar utskottet till sist upp yrkanden i frågor där det enligt gällande ansvarsfördelning ankommer på myndigheter att fatta beslut. Dessa yrkanden behandlar utskottet inte i sak.

Text som är markerad med fetstil hänvisar till punkterna i utskottets förslag till riksdagsbeslut i det föregående.

Övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om lärosätenas självständighet. Utskottet anser att denna är tillgodosedd med dagens regler. Riksdagen bör inte uttala sig om högre utbildningspremie eller fler former för fristående högskolor. Yrkandena om profilering och samverkan, ökad detaljstyrning av examensmål, komplettering av högskolelagen med ett hållbarhetsperspektiv och åtgärder för ökad jämställdhet bör avslås med hänvisning till gällande bestämmelser och pågående beredning i Regeringskansliet.

Jämför *reservationerna 1 (m, fp, kd, c), 2 (m), 3 (m, fp, kd), 4 (kd), 5 (c), 6 (mp), 7 (m), 8 (fp), 9 (kd) och 10 (c).*

Motioner

Sex motioner tar upp frågor om **lärosätenas självständighet**.

Moderata samlingspartiet skriver i motion 2004/05:Ub293 yrkande 5 att oberoende universitet utgör grunden för en sund demokrati. Enligt motionärerna bör man avpolitisera universitetsstyrelserna för att öka den akademiska friheten.

Även Folkpartiet pläderar i motion 2004/05:Ub378 yrkande 15 för att det politiska inflytandet över högskolestyrelsernas tillsättning skall tas bort helt. Huvudprincipen för de statliga högskolorna skall vara att studenter, forskare, lärare och personal utser sin högskolas styrelse. Studenter, lärare och forskare, inte regeringen, skall utse rektorn för högskolan. Universitet och högskolor måste ges frihet att bygga upp sin organisation som de finner bäst, heter det i motionen.

Kristdemokraterna skriver i motion 2004/05:Ub473 att lärosätena, i enlighet med subsidiaritetsprincipen, skall vara självförvaltande och ha stor frihet att utforma sin verksamhet (yrkande 19). Styrelserna skall till en tredjedel utses av lärarna, en tredjedel av studenterna och en tredjedel av regeringen (yrkande 35). Ordföranden bör utses av regeringen, medan rektorn bör utses av högskolestyrelsen (yrkande 36). Processen när rektor skall utses bör bli mer öppen, och i slutet av processen bör namnen på de kandidater som finns kvar vara kända på universitetet eller högskolan (yrkande 37).

Centerpartiet vill enligt motion 2004/05:Ub276 yrkande 4 stärka lärosätenas självbestämmande. Högskolelagen är kortfattad, men högskoleförordningen desto mer omfattande, och regeringen har därigenom i mycket stor utsträckning makten över högre utbildning och forskning i sin hand, anser motionärerna. De hävdar att regeringens förordningsmakt bör ersättas med ett reellt självstyre vid de enskilda lärosätena.

Enligt motion 2004/05:Ub211 (m) bör det inte finnas några politiker i högskolestyrelserna, utan i stället företrädare för näringslivet. Styrelsens ordförande bör enligt motionären hämtas från det län där lärosätet ligger.

I motion 2004/05:Ub225 (m) hävdar motionären att den politiska representationen i högskolestyrelserna bör minskas kraftigt.

Moderata samlingspartiet begär i motion 2004/05:Ub293 yrkande 2 ett tillkännagivande till regeringen om vikten av en **högre utbildningspremie**. Det är enligt motionärerna helt avgörande att människor vet att ökade kunskaper värderas och ger bättre förutsättningar för framtiden. Det måste löna sig att utbilda och förkovra sig.

Moderaterna anser också att det finns anledning att i framtiden, utöver stiftelseformen, pröva andra **former för fristående högskolor** som kan gynna såväl den akademiska friheten som utbildningen och forskningen (motion 2004/05:Ub293 yrkande 13).

Ett antal **grundläggande drag i högskolans utveckling i övrigt** tas upp i motionerna.

Kristdemokraterna framhåller i motion 2004/05:Ub473 att högskolor och universitet inte kan bedriva egen forskning och ligga i forskningens framkant inom alla forskningsfält. De skall därför stimuleras att profilera sig inom ett begränsat antal områden (yrkande 5). I de övriga ämnen där en högskola bedriver grundutbildning bör den samarbeta med andra lärosäten som har dessa ämnen som sin profil. Lärosäten som samverkar bör premieras för det (yrkande 6). Kristdemokraterna anser också att det behövs en ökad detaljstyrning av examinationsmålen för vissa viktiga yrken där det inte finns utbildad personal i tillräcklig omfattning (yrkande 42).

Centerpartiet hävdar i motion 2004/05:Ub276 att högre utbildning skall nå hela folket i hela landet samt ske under hela livet. Detta är enligt motionärerna en viktig del av det livslånga lärandet (yrkande 1). De anser också att det inom högskolans tredje uppgift även skall inrymmas samverkan i det lokala

samhället och regionen. Detta arbete måste intensifieras och utvecklas vid många lärosäten (yrkande 8).

Enligt motion 2004/05:Ub319 (mp) bör högskolelagen kompletteras med ett hållbarhetsperspektiv (yrkande 1). Det skulle ge en tydlig markering av ingen som får statligt stöd för att bedriva högre utbildning kan ignorera att vad de lär sina studenter får konsekvenser för det framtida samhället. Hållbar utveckling bör vara en del av Högskoleverkets kvalitetsgranskning (yrkande 2).

I motion 2004/05:Ub457 (s) tar motionärerna upp den kraftiga utbyggnaden av högskolan som nu pågår. Den saknar enligt deras uppfattning motstycke i historien och är avgörande för Sveriges utveckling. Det är angeläget att fortsätta på den inslagna vägen, anser de.

Åtgärder för ökad jämställdhet tas upp i motioner från fyra partier.

Moderaterna skriver i motion 2004/05:Ub293 yrkande 6 att likhet inför lagen är den väg till verklig jämställdhet som de förespråkar. Varken negativ eller positiv särbehandling kan tolereras i jämställdhetens namn. Att låta en person representera eller närvara enbart för att hon anses tillhöra en viss grupp är att nedvärdera hennes övriga kvaliteter, heter det i motionen.

Folkpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub378 yrkande 14 att det, med utgångspunkt i grundtanken att diskriminering av individer skall bekämpas, bör genomföras en rad jämställdhetsbefrämjande åtgärder. Det behövs ökad öppenhet och klarhet när det gäller urval och antagningar. De kriterier utifrån vilka tjänster tillsätts skall vara tydliga och formellt reglerade. De nämnder som svarar för tillsättningar skall i görligaste mån ha en jämställd representation av kvinnor och män. Den nyligen genomförda reform som gör det möjligt att befordras till professor utan att det finns en särskild tjänst tillgänglig måste säkras fullt ut. För de större institutionerna inom lärosätena bör det vara självklart att ha en formellt utarbetad jämställdhetsplan.

Kristdemokraterna påpekar i motion 2004/05:Ub473 yrkande 33 att högskolan har både strukturella och innehållsmässiga jämställdhetsproblem. Lärosätena måste ta ansvar för att deras lärare är väl förtrodda med jämställdhetsfrågor och genusperspektiv, och man måste tydliggöra alla valmöjligheter i gymnasieskolan. I motion 2004/05:A352 yrkande 21 föreslår Kristdemokraterna att Högskoleverket skall ges i uppdrag att upprätta en handlingsplan för att bryta ned traditionella könsmaktsstrukturer på högskolor och universitet samt verka för att det blir möjligt även för kvinnliga forskarstuderande att bilda familj och skaffa barn under studietiden.

Centerpartiet vill enligt motion 2004/05:Ub276 yrkande 7 att regeringen skall lägga fram förslag om hur högskolan skall komma till rätta med den i dag rådande situationen när det gäller jämställdhet. Det är viktigt att satsa på trygga villkor – doktorandtjänster och mellantjänster – för att få fler kvinnor att satsa på den akademiska karriären. Både forskarstuderande och grundutbildningsstudenter måste omfattas av ett rimligt föräldraförsäkringssystem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Yrkanden om **lärosätenas självständighet** har behandlats av riksdagen många gånger under senare år, senast i betänkande 2003/04:UbU3 s. 13.

Den nu gällande ordningen att regeringen utser flertalet av ledamöterna i högskolestyrelsen infördes år 1993 på initiativ av den dåvarande regeringen (prop. 1992/93:1, bet. UbU3, rskr. 103). Då infördes i lagen även en anvisning om de kvalifikationer som de av regeringen utsedda ledamöterna borde ha, nämligen att det borde vara personer med bakgrund i sådan verksamhet som är av betydelse för högskolans utbildnings- eller forskningsuppdrag. Anvisningen togs bort ur högskolelagen år 1998 med hänvisning till att den bedömdes som överflödig. Att regeringen, när den utser styrelsens ledamöter, skall välja personer med bakgrund i sådan verksamhet som är av betydelse för högskolans utbildnings- eller forskningsuppdrag ligger i sakens natur, hette det i propositionen (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12). Enligt utskottets bedömning är det också såsom regeringen brukar göra när ledamöter i högskolestyrelserna utses.

Rektor utses av regeringen efter förslag av högskolestyrelsen. Innan styrelsen lämnar sitt förslag skall den höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt. Denna ordning – som regleras i 2 kap. högskoleförordningen (1993:100) – infördes den 1 september 1998; dessförinnan var det föreskrivet att en valförsamling med viss sammansättning skulle höras innan styrelsen avgav sitt förslag till regeringen. Utskottet anser inte att det finns någon anledning för riksdagen att begära ändring av sättet att utse rektorer i högskolan.

Genom högskolelagen och högskoleförordningen lämnas ett stort utrymme för varje lärosäte att självt bestämma verksamhetens övergripande inriktning och lärosätets inre organisation. Vi delar inte uppfattningen att regeringen utnyttjar sin förordningsmakt på ett sätt som hindrar ett reellt självstyre vid lärosätena.

Utskottet har behandlat yrkanden om **högre utbildningspremie** många gånger tidigare, senast i betänkande 2003/04:UbU3 s. 13. Liksom tidigare påminner utskottet om att lönebildningen på arbetsmarknaden inte är något som beslutas av riksdagen. Enligt vår mening bör den inte heller vara det.

Det finns enligt utskottets uppfattning inte något behov av att hitta nya **former för fristående högskolor**. Forskningens frihet är fastslagen i högskolelagen som gäller för hela det offentligt drivna högskoleväsendet. Det är goda förhållanden för de statliga lärosätena som betyder mest för att gynna utbildningen och forskningen i Sverige.

Profilering och samverkan, som förs fram av Kristdemokraterna som ett **grundläggande drag i högskolans önskvärda utveckling**, är också enligt utskottets uppfattning något som bör utvecklas. I direktiven till utredningen om resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning har

regeringen tagit upp behovet av möjligheter att bedriva utbildningssamverkan mellan universitet och högskolor, t.ex. genom distansutbildning, och behovet av möjligheter att ge incitament för att all högskoleverksamhet skall bedrivas så effektivt som möjligt, såväl för det enskilda lärosätet som totalt för landet (dir. 2004:49). Regeringen har också i ett uppdrag till Högskoleverket begärt att verket skall uppmärksamma lärosätena och regeringen på utbildningar som behöver koncentreras till färre lärosäten, t.ex. på grund av en begränsad efterfrågan på arbetsmarknaden eller av studenterna, samtidigt som en analys skall lämnas av möjligheten till en bred tillgänglighet för de studerande (U20040/1426/UH, återgiven i *Arbetsmarknad och högskoleutbildning*, Högskoleverkets rapportserie 2004:36 R). Mot denna bakgrund anser vi att det inte behövs några tillkännagivanden enligt motionsyrkandena.

Förslag om att regeringen skall sätta examinationsmål för ytterligare utbildningar har förts fram av Högskoleverket i den nyss nämnda rapporten. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta regeringens beredning av förslaget.

Den pågående utvecklingen av Sveriges nätuniversitet och det aviserade förslaget om höjd övre åldersgräns för att få studielån vittnar om att regeringen är inställd på att högre utbildning skall kunna nå hela folket i hela landet och ske under hela livet. Något tillkännagivande om detta är därför inte behövligt.

När det gäller högskolans samverkan med det omgivande samhället har det relativt nyligen redovisats tämligen skilda bedömningar av vad som görs. Högskoleverket har i rapporten *Högskolan samverkar* (Högskoleverkets rapportserie 2004:38 R) funnit att samverkan är väl integrerad i forskning och undervisning och att det försiggår ett imponerande arbete med detta vid universitet och högskolor. I rapporten ges även exempel på hur samverkan skall kunna utvecklas ytterligare. Riksrevisionen hävdar i rapporten *Tillväxt genom samverkan* (RIR 2005:2) att det finns vissa brister när det gäller förutsättningarna för en tillväxtfrämjande samverkan och att regeringens redovisning till riksdagen av högskolans samverkan inte har varit fyllig och konkret.

Kommittén för utbildning för hållbar utveckling har i sitt betänkande *Att lära för hållbar utveckling* (SOU 2004:104) föreslagit bl.a. att högskolelagen skall ändras så att det framgår att utbildningen skall främja en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Remissbehandlingen har avslutats och ärendet bereds inom Regeringskansliet. Riksdagen bör inte föregripa regeringens beredning av ärendet, som nu pågår i Regeringskansliet.

Ett antal bestämmelser i högskoleförordningen har tillkommit i syfte att främja *jämställdhet*. I den valberedning som skall föreslå ledamöter i olika organ inom högskolan – dock inte studenternas representanter – skall både kvinnor och män vara representerade (3 kap. 11 § första stycket). Bland de personer som valberedningen föreslår till ledamöter skall både kvinnor och män vara representerade. Om det inte finns synnerliga skäl, skall de föreslagna personerna till minst en tredjedel utgöras av kvinnor och till minst en tredjedel av män (3 kap. 11 § andra stycket). Om en högskola har beslutat att positiv särbehandling får tillämpas vid en viss anställning eller ett visst slag

av anställning som ett led i strävandena att främja jämställdhet i arbetet gäller följande. Vid anställningen får en person av underrepresenterat kön med tillräckliga sådana kvalifikationer som avses i 4 kap. 15 § första och tredje styckena högskoleförordningen utses framför en person av motsatt kön som annars skulle ha utsetts. Positiv särbehandling får dock inte tillämpas om skillnaden mellan personernas kvalifikationer är så stor att tillämpningen skulle stå i strid med kravet på saklighet vid anställningen (4 kap. 16 §). Som en allmän bestämmelse för urval mellan sökande till grundläggande högskoleutbildning gäller att vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras med hänsyn till kön i syfte att förbättra rekryteringen av studenter från det underrepresenterade könet (7 kap. 10 § tredje stycket).

Utskottet anser att bestämmelser av detta slag behövs, eftersom det är angeläget att komma till rätta med den könsmissiga obalans som på många håll råder i beslutande organ och inom många yrkesgrupper i samhället.

För att garantera öppenhet och klarhet i antagningen av studenter skall varje lärosäte ha en antagningsordning, som skall beslutas av högskolans styrelse (2 kap. 2 § första stycket 8 samt 6 kap. 3 § andra stycket och 8 kap. 3 § tredje stycket högskoleförordningen). Av samma skäl skall varje lärosäte ha en anställningsordning, som innehåller de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpar. Den skall också beslutas av högskolans styrelse (2 kap. 2 § första stycket 9 samt 4 kap. 14 § högskoleförordningen). Högskoleförordningen innehåller vidare förhållandevis detaljerade regler om kriterier utifrån vilka tjänster skall tillsättas.

Regeringen redovisar i den senaste budgetpropositionen att flera lärosäten arbetar aktivt för att genusperspektiv skall genomsyra all utbildning. För att så skall ske krävs att lärare har god kunskap om genusfrågor, vilket också betonas av lärosätena. Jämställdhets- och genuskunskap ingår i de flesta högskolepedagogiska utbildningar och även i många forskarhandledarutbildningar (prop. 2004/05:1 utg.omr. 16 s. 139).

Forskarutbildningsutredningen framför i sitt betänkande *En ny doktorsutbildning* (SOU 2004:27) ett antal förslag för att främja jämställdhet. Ett av dem är att doktorander skall få doktorandanställning under hela studietiden. Därmed skulle doktoranden komma i åtnjutande av de trygghetsanordningar som gäller för alla anställda, bl.a. när det gäller föräldraledighet och föräldraförsäkring. Utredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Resursfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om att omfattningen av lärarledd undervisningstid skall anges i kursplan och om att den nya masternivån måste ges bättre resursmässiga förutsättningar. Utskottet anser att pågående utredning om resurstilldelningssystemet och regeringens förslag när det gäller Bolognaprocessen bör avvaktas. Jämför *reservationerna 11 (kd)* och *12 (kd)*.

Motioner

Kristdemokraterna föreslår i motion 2004/05:Ub473 yrkande 10 att det skall införas en ny bestämmelse i högskoleförordningens 6 kap. 7 §, som handlar om vad en kursplan skall innehålla. Motionärerna vill att där även skall anges **omfattningen av lärarledd undervisningstid** eller motsvarande.

I samma motion, yrkande 41, begär Kristdemokraterna ett tillkännagivande till regeringen om Bolognaprocessen. Om man menar allvar med den nya **masternivån** måste den ges bättre **resursmässiga förutsättningar** än grundutbildningen, anser motionärerna.

Behovet av översyn av **det ekonomiska ansvaret för lärcentrum** lyfts fram i motion 2004/05:Ub365 (s). Enligt motionärerna har många enskilda kommuner i dag svårt att motivera driftskostnaderna för sitt lärcentrum. Högre studier är i första hand statens ansvar och inte primärt en kommunal fråga, framhåller de. Ett generellt utformat driftstöd till de kommuner som tillhandahåller lärcenterverksamhet är en lösning, en annan skulle kunna vara att kommunerna får ett driftsbidrag för sina lärcentrum från de universitet och högskolor som utnyttjar deras tjänster.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Omfattningen av lärarledd undervisning är starkt beroende av tillgången på medel och sättet att fördela medel till och inom lärosätena. Ett nytt resurstilldelningssystem är under utarbetande genom en särskild utredare (dir. 2004:49). Uppdraget skall redovisas senast den 27 maj 2005 (dir. 2005:24). Riksdagen bör inte föregripa utredningen och regeringens beredning av ärendet.

Förslag om en ny examensstruktur med indelning av examina i tre nivåer, varav **masternivån** är den andra, har ännu inte lagts fram av regeringen.

Utskottet tog ställning till ett antal motioner om **det ekonomiska ansvaret för lärcentrum** i betänkande 2004/05:UbU1 s. 77. Vi vill inte heller nu förorda att staten frångår den hittillsvarande principen att resurserna för högskoleutbildning fördelas till statliga lärosäten och vissa enskilda utbildningsanordnare. Frågan om ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna är

under utredning inom Ansvarskommittén, vars arbete beräknas bli slutredovisat i februari 2007 (dir. 2003:10 och 2004:93).

Tillträde till högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om ändringar i tillträdesreglerna i högskolan, eftersom en utredning om dessa frågor har genomförts och ärendet nu bereds i Regeringskansliet.

Jämför *reservationerna 13 (m, c), 14 (fp), 15 (kd), 16 (m, fp), 17 (v) och 18 (kd).*

Motioner

Fyra partier redovisar i sina motioner sin **allmänna inställning** när det gäller **tillträde till högskolan**.

Moderata samlingspartiet vill enligt motion 2004/05:Ub293 yrkande 1 att det centrala antagningssystemet skall avskaffas. Partiet anser att det skall vara varje lärosätes sak att avgöra vilka antagningsbestämmelser som skall gälla, så länge systemet utformas så att rättssäkerheten upprätthålls och diskrimineringslagstiftningen följs.

Folkpartiet slår i motion 2004/05:Ub378 vakt om studenternas förkunskaper. De måste vara tillräckliga för att kvaliteten i högskolans utbildning skall upprätthållas. Förkunskapskraven till de utbildningar som fått sänkta sådana krav måste återställas (yrkande 4).

Kristdemokraterna anser enligt motion 2004/05:Ub473 att det är bra med mångfald i antagningsmetoder vid lärosätena. Behörighetskraven skall inte behöva vara identiska mellan lärosätena (yrkande 21). Ett brett antagningssystem ger olika grupper och individer fler möjligheter att söka sig till den högre utbildningen, heter det i motionen. Därför bör man uppmuntra mångfald i antagningsprocessen (yrkande 22).

Centerpartiet ifrågasätter i motion 2004/05:Ub276 yrkande 6 den centrala styrning som görs av hur urvalet bland studenterna skall ske. Lärosätena har ingen makt att själva bestämma vilken typ av urval som passar bäst för just deras utbildningar.

Inom den offentligt finansierade högre utbildningen får det inte förekomma vare sig positiv eller negativ **särbehandling vid urval**, hävdar Moderaterna i motion 2004/05:Ub293 yrkande 7. Även i motion 2004/05:Ub292 yrkande 4 skriver Moderaterna att varken negativ eller positiv särbehandling kan tolereras i jämställdhetens namn. Likheter inför lagen är den enda vägen till verklig jämställdhet, heter det i motionen.

Enligt motion 2004/05:Ub335 (v) däremot skall positiv särbehandling utifrån kön och etnicitet få användas i syfte att bredda rekryteringen till och öka mångfalden i högskolan. Motionärerna vill att likabehandlingslagen skall

förtydligas så att högskolor och universitet får klara och entydiga regler att hålla sig till.

Några **andra frågor om urval** tas upp tre motioner.

Kristdemokraterna anser enligt motion 2004/05:Ub473 att mer avancerade kurser i gymnasieskolan bör ges ett högre meritvärde än mer grundläggande kurser (yrkande 20). De vill också att regeringen skall se över systemet med poängförtur, som enligt motionärerna innebär att äldre studenter tränger undan nybörjare genom att de får förtur på grund av ett antal redan förvärvade högskolepoäng (yrkande 43).

I motion 2004/05:Ub486 (s) begär motionären ett tillkännagivande till regeringen om att också informell och icke-formell kunskap måste kunna valideras och räknas en sökande till godo vid antagning.

En utvidgning av begreppet arbetslivspoäng föreslås i motion 2004/05:Ub495 (fp) yrkandena 1 och 2. Att få tillgodoräkna sig sitt samhällsengagemang även poängmässigt kan stimulera, heter det i motionen. Motionärerna anser att arbetslivspoäng borde kunna tillgodoräknas med 0,1 poäng per år för arbete som förtroendevald ledare, volontär eller politiker.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga nu redovisade motionsyrkanden.

En utredning om reglerna för tillträde till grundläggande högskoleutbildning har genomförts (*Tre vägar till den öppna högskolan*, SOU 2004:29). Utgångspunkterna för utredningen har varit

- att öka direktövergången från gymnasieskola till högskola,
- att uppmuntra elevers prestationer i gymnasieskolan,
- att minska konkurrenskompletteringen (dvs. antalet personer som inom gymnasial vuxenutbildning läser om kurser där de sedan tidigare har lägst betyget Godkänd) och
- att bredda rekryteringen till högre utbildning.

Riksdagen bör inte föregripa regeringens beredning av ärendet, som nu pågår i Regeringskansliet.

Studenternas rättssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om att likabehandlingslagen skall tillämpas även på Polishögskolan, Försvarshögskolan och militärhögskolorna. Riksdagen bör inte heller begära att denna lag kompletteras med ytterligare sanktionsmöjligheter. Även övriga yrkanden om studenternas rättssäkerhet bör avslås. Utskottet hänvisar till en aviserad proposition, riksdagens tidigare ställningstaganden och åtgärder som vidtagits av regeringen på senare tid.

Jämför reservationerna 19 (v), 20 (kd, c), 21 (fp, mp), 22 (kd) och 23 (c).

Gällande bestämmelser

Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan – i det följande kallad likabehandlingslagen – har till ändamål att på högskoleområdet främja lika rättigheter för studenter och sökande och att motverka diskriminering på grund av könstillhörighet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

I lagen finns bestämmelser om aktiva åtgärder, skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier, förbud mot direkt och indirekt diskriminering, förbud mot repressalier, rätt för sökande som nekats tillträde till en utbildning att få uppgifter om vilka meriter den har som blivit antagen, skadestånd, överklagande, tillsyn, rättegång samt preskription m.m.

Med högskola avses i likabehandlingslagen ett universitet eller en högskola som har staten, en kommun eller ett landsting som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434) samt en enskild utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

I högskoleförordningen (1993:100) finns också ett antal bestämmelser som har till syfte att garantera studenternas rättssäkerhet. Kap. 6 handlar om grundläggande högskoleutbildning, kap. 7 om tillträde till grundläggande högskoleutbildning, kap. 8 om forskarutbildning, kap. 9 om tillträde till forskarutbildning och kap. 10 om disciplinära åtgärder.

Motioner

Tillämpningsområdet för likabehandlingslagen bör enligt tre motioner utvidgas.

Vänsterpartiet föreslår i motion 2004/05:U257 att Försvarshögskolan och Polishögskolan skall omfattas av likabehandlingslagen (yrkandena 23 och 24). Förslag om att denna lag skall gälla Polishögskolan läggs också fram i motion 2004/05:Ub442 (c, fp, v, mp) yrkande 10.

Centerpartiet föreslår i motion 2004/05:So604 yrkande 7 att likabehandlingslagen skall omfatta även militärhögskolorna.

Kristdemokraterna och Centerpartiet skriver i motionerna 2004/05:Ub473 yrkande 34 respektive 2004/05:Ub276 yrkande 16 att likabehandlingslagen är tandlös, eftersom den inte innehåller några **sanktionsmöjligheter** mot lärosäten som inte uppfyller lagens krav. I centermotionen begärs att regeringen skall återkomma med förslag om hur sanktionsmöjligheterna skall utformas.

Folkpartiet återkommer i motion 2004/05:Ub378 yrkande 10 till förslaget om inrättande av ett **studentkontrakt** som en åtgärd för att skapa bättre villkor och skydd för studenterna. Varje akademisk institution eller utbildningsprogram skall upprätta ett sådant kontrakt, som skall innehålla principer för hur bl.a. rättning och betygssättning skall gå till och ge studenten rätt att överklaga sitt betyg eller få sin uppsats bedömd av en annan lärare. Kontrakten skall också betona studenternas skyldigheter, inte minst att ägna tid och kraft åt studierna. Motsvarande kontrakt skall också införas för doktorander.

Ett liknande studentkontrakt förordas i Miljöpartiets motion 2004/05:K459 yrkande 5. Kontrakten kan enligt denna motion innehålla även utfästelser om lärartäthet och antal undervisningstimmar, andelen disputerade lärare som deltar i undervisningen, platsgarantier för vidareutbildningar och fördjupade kurser, m.m. Miljöpartiet anser att Högskoleverket bör ges i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med studentkontrakt på fem universitet eller högskolor.

Kristdemokraterna framhåller i motion 2004/05:Ub441 yrkande 9 att det är angeläget att kvaliteten i högskolornas lokala regelverk och **studenternas rättssäkerhet** blir föremål för genomgripande förslag och beslut. Det är viktigt att lärosätena ser till att de lokala regelsystemen är väl kända för både studenter och personal och att oreglerade områden snarast regleras, skriver motionärerna. De påpekar att Högskoleverkets förslag om 20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet lämnades till regeringen 2001, men först i april 2004 har lett till beslut när det gäller vissa prov-, praktik- och examinationsfrågor.

Centerpartiet hävdar i motion 2004/05:Ub276 yrkande 15 att det behövs förändringar i högskoleförordningen för att säkra studenternas rättssäkerhet. Studieuppehåll, antagning och rätten att genomgå prov bör regleras där på ett tydligare sätt. Högskolorna bör vara skyldiga att dokumentera sin praxis och också motivera alla beslut skriftligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Yrkandena om att utvidga **tillämpningsområdet för likabehandlingslagen** bör avslås med hänvisning till att frågan om lagreglering av likabehandling av studerande i andra utbildningsformer än högskolan är under beredning i Regeringskansliet. Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan gäller inte Försvarshögskolan, Polishögskolan eller militärhögskolorna, eftersom de inte omfattas av högskolelagen. I utredningsbetänkandet *Skolans*

ansvar för kränkningar av elever (SOU 2004:50) har det lagts fram förslag om en ny lag, som enligt utredningen skall tillämpas på verksamhet som avses i skollagen samt på annan utbildningsverksamhet som inte regleras i vissa uppräknade andra lagar, däribland lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan. Regeringen har aviserat en proposition om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan till maj 2005.

Lagen om likabehandling av studenter i högskolan innehåller vissa **sanktionsmöjligheter** när ett lärosäte åsidosätter sin skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier eller överträder diskrimineringsförbudet eller förbudet mot att utsätta studenter eller sökande för repressalier. I sådana fall skall lärosätets huvudman betala skadestånd för kränkning. Däremot finns det i likabehandlingslagen inte några direkta sanktionsmöjligheter mot ett lärosäte som åsidosätter sin skyldighet att bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja studenters lika rättigheter oavsett könstillhörighet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Inte heller finns där direkta sanktionsmöjligheter mot ett lärosäte som inte uppfyller sin skyldighet att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra trakasserier eller sin skyldighet att varje år upprätta en likabehandlingsplan.

Jämställhetsombudsmannen (JämO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (Homo) och Handikappombudsmannen (HO) skall se till att likabehandlingslagen följs. Ett antal tillsynsärenden redovisas på HomO:s hemsida. I flera fall har ombudsmannen funnit att lärosäten inte har fullgjort sina skyldigheter när det gäller aktiva åtgärder eller likabehandlingsplan. De flesta berörda lärosäten har dock reparerat bristerna när Homo påtalat dem. HomO konstaterar i sina tillsynsbeslut att likabehandlingslagen inte innehåller några regler om sanktioner mot de högskolor som inte lever upp till lagens krav på ett aktivt främjande arbete.

I propositionen *Likabehandling av studenter i högskolan* (prop. 2001/02:27) redovisade regeringen att JämO, DO, HomO och HO i sina remissyttranden hade ansett att kravet på att arbeta planmässigt måste kopplas till någon sanktion för att inte bli verkningslöst. Regeringens bedömning var dock att det för närvarande inte behövdes att skyldigheten skulle vara kopplad till någon vitessanktion (s. 34 f.). Likabehandlingslagen trädde i kraft den 1 mars 2002.

Diskrimineringskommittén (N 2002:06) har till uppgift att överväga en samordning eller sammanslagning av ombudsmännen och att lämna förslag på hur tillsynen och efterlevnaden av diskrimineringslagstiftningen skall utformas. Kommittén skall lämna sitt slutbetänkande senast den 1 juli 2005. Vi anser att riksdagen inte bör föregripa utredningen och regeringens beredning av ärendet och att motionsyrkandena om sanktionsmöjligheter i likabehandlingslagen därför bör avslås.

Folkpartiets yrkande om **studentkontrakt** behandlades av riksdagen även förra året (bet. 2003/04:UbU3 s. 19 f.). Utskottet sade då att det är oklart vilken rättsverkan det föreslagna kontraktet skulle ha. Det är även nu utskot-

tets uppfattning. I april 2004 beslutade regeringen om ett antal ändringar i högskoleförordningen (1993:100) som bl.a. rör rätten att genomgå prov och att efter två prov utan godkänt resultat få byta examinator (6 kap. 11 a och 11 b §§). Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2005.

När det gäller motionsyrkandena om **studenternas rättssäkerhet i övrigt** utgår utskottet från att regeringen överväger de återstående förslagen som Högskoleverket har lagt fram i *20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet* (Högskoleverkets rapportserie 2001:27 R). Vi vill också påminna om att det är föreskrivet i förvaltningslagen (1986:223) att myndigheterna skall ange skälen till beslut som innebär myndighetsutövning mot enskild. Skälen får dock utelämnas bl.a. om det gäller antagning till frivillig utbildning eller betygssättning (20 §).

Kårobligatoriet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om att avskaffa kårobligatoriet. Med hänvisning till att regeringen nyligen har tillsatt en utredning om modernisering av kårobligatoriet föreslår utskottet att riksdagen också avslår en motion om en utredning om samma frågor.

Jämför *reservation 24 (m, fp, kd, c, mp)*.

Gällande bestämmelser

Högskolelagen (1992:1434) ger regeringen möjlighet att föreskriva skyldighet för studenterna vid högskolorna att tillhöra särskilda studentsammanslutningar (4 kap. 4 §). Sådana föreskrifter finns i förordningen (1983:18) om studerandekårer, nationer och studentföreningar vid universitet och högskolor. Där föreskrivs att den som studerar vid en högskola skall vara medlem i den studerandekår som finns vid högskolan (4 §). En studerandekår skall ha till ändamål att främja medlemmarnas studier och vad som har sammanhang med studierna (12 §).

Studenterna vid Uppsala och Lunds universitet är också skyldiga att tillhöra en nation. Vid Stockholms och Göteborgs universitet finns skyldighet att även tillhöra studentförening för fakultet. Dessa skyldigheter gäller bara de studenter som läser vid utbildningar som fanns vid lärosätena före den 1 januari 1999 och som då omfattades av obligatoriet.

Studenter som går i utbildning som högskolan anordnar på någon annan ort än högskoleorten har rätt till begränsat medlemskap i studentkåren. Det samma gäller studenter som läser fristående kurser omfattande högst 9 poäng under en termin samt forskarstuderande som läser på mindre än halvtid.

De obligatoriska studentsammanslutningarna har rätt att ta ut avgift av sina medlemmar. Studentkåreerna fastställer själva sina stadgar, men högskolesty-

relsen skall fastställa stadgarna bl.a. när det gäller sammanslutningens ändamål, begränsat medlemskap samt avgifterna. Högskolestyrelsen har rätt att undanröja beslut som uppenbart strider mot kårens ändamål. För att högskolestyrelsen skall pröva ett sådant beslut fordras dock att minst en tiondel av kårens medlemmar eller minst 100 medlemmar begär det.

Tidigare behandling

Frågan om kårobligatoriet har behandlats vid varje riksmöte sedan 1997/98, senast i utskottets betänkande 2003/04:UbU3 (s. 20 f.). Utskottet hänvisar till den utförliga redogörelse för obligatoriefrågans tidigare behandling som gavs där.

Motioner

I ett antal motioner hävdar motionärerna att kårobligatoriet är principiellt felaktigt och bör avskaffas.

Moderata samlingspartiet vill enligt motion 2004/05:Ub259 yrkande 7 se en parlamentariskt sammansatt utredning som skall få i uppgift att beakta reglerna för beskattning av kårerna/nationerna, utreda hur studentinflytandet kan ges nya former, granska, definiera och avgränsa studentkårernas kompetens samt ta särskild hänsyn till kårernas oberoende gentemot lärosätena. Detta skall ske i ett samlat perspektiv av att avskaffa 4 kap. 4 § högskolelagen och därmed också kårobligatoriet, skriver motionärerna. Även i motion 2004/05:Ub293 yrkande 11 begär Moderaterna ett tillkännagivande om kårobligatoriet.

Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet framför i motionerna 2004/05:Ub378 yrkande 11, 2004/05:Ub473 yrkande 32 respektive 2004/05:Ub276 yrkande 14 också förslag om en parlamentarisk utredning för att lösa en rad frågor på vägen mot obligatoriets avskaffande. Det gäller hur studentinflytandet över den akademiska och studiesociala kvaliteten kan vidareutvecklas vid ett avskaffande av obligatoriet. I arbetet med att finna nya former för studentinflytandet skall behovet av kontinuitet beaktas. Vidare skall utredningen behandla studentkårernas oberoende gentemot lärosätena, avgränsningen av studentkårernas kompetens, regler för momsredovisning och beskattning av kårer och nationer m.m. Utgångspunkten skall vara att dagens kårer och nationer inte missgynnas skattemässigt när obligatoriet avskaffas. Utredningen skall arbeta i nära samarbete med studentsammanslutningar av såväl kår- som nations- och studentföreningskaraktär. Motionärerna vill att utredningen skall ta fram en handlingsplan för avvecklingen och en tidsplan för denna. Regeringen bör enligt Folkpartiet återkomma till riksdagen i frågan senast i samband med vårpropositionen 2006. Kristdemokraterna och Centerpartiet föreslår att regeringen skall återkomma i vårpropositionen 2007.

Kristdemokraterna skriver i motion 2004/05:Ub473 att studentkårerna fyller en viktig funktion för att bevaka studenternas rättigheter när det gäller utbildning och studiesociala frågor, men att det inte finns någon klar definition av kårernas mandat. Det finns enligt deras mening anledning att se över

studentkårernas mandat, så länge studenterna är tvungna av tillhöra studentkår (yrkande 30). I dag finns det en påtaglig risk att studentinflytandet är av låtsaskaraktär och inte reellt. Studenternas inflytande bör enligt motionärerna i särskild ordning stärkas (yrkande 31).

Miljöpartiet föreslår i motion 2004/05:Ub317 att regeringen skall tillsätta en utredning som ser över konsekvenserna av ett avskaffande av obligatoriet. Den grundlagsfästa föreningsfriheten bör gälla utan undantag, anser partiet. Kårens studiesociala verksamhet är viktig, liksom deras roll för studentinflytandet, men motionärerna har svårt att se att dessa frågor inte skulle kunna lösas på ett tillfredsställande sätt utan ett obligatorium. Det är dock viktigt att man vid ett eventuellt avskaffande inte genomför förändringen alltför fort, skriver motionärerna. Det är också viktigt att studentkårerna själva är med och tar fram förslag till hur en verksamhet utan kårobligatorium skulle kunna se ut om ett avskaffande blir aktuellt. Regeringen bör få i uppdrag att tillsammans med Sveriges studentkårer ta fram konkreta förslag till hur studenternas representation i högskolans organ och den studiesociala verksamheten som studentsammanslutningarna driver skall kunna garanteras och fortsätta på ett bra sätt vid en eventuell övergång till frivillig anslutning, heter det i motionen.

I motionerna 2004/05:Ub203 (m), 2004/05:Ub220 (kd), 2004/05:Ub227 (m) och 2004/05:Ub372 (m), alla av enskilda motionärer, förs föreningsfriheten, fastlagd i svensk grundlag och i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, fram som ett avgörande skäl för att kårobligatoriet skall avskaffas.

Enligt motion 2004/05:Ub392 (m, fp) finns det ett antal ändringar som bör göras snarast beträffande kår- och nationsobligatoriet:

- att kompetensen regleras tydligare,
- att möjligheten att överklaga kompetensvidriga beslut blir reell,
- att man tar ett gemensamt grepp på medlemskap i studentkår för dem som studerar på distans eller vid flera lärosäten samtidigt, så att ingen student skall behöva betala en alltför hög avgift, samt
- att en "nollnation" av samma typ som Skånelandens nation i Uppsala ges etableringsrätt inom obligatoriets ram.

Motionärerna anser att dessa förändringar ganska lätt skulle kunna åstadkommas. Regeringen bör snarast tillsätta en expertutredare för att utarbeta förslag till förändringar och sedan återkomma till riksdagen med dessa. Detta är enligt motionärerna bättre än att fortsätta den återkommande debatten om obligatoriets vara eller icke vara. Denna debatt orsakar oro och ovisshet och kan ta bort fokus på frågor som är viktiga för de enskilda studenterna, anser motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om avskaffande av obligatoriet.

Regeringen beslutade den 23 mars 2005 direktiv för en utredning om modernisering av kårobligatoriet (dir. 2005:36). Utredaren skall se över förord-

ningen (1983:18) om studerandekårer, nationer och studentföreningar vid universitet och högskolor och särskilt se över och lämna förslag till hur

- studentkårernas, nationernas och studentföreningarnas ändamål kan förtydligas,
- möjligheterna till överprövning av studentkårernas beslut kan stärkas,
- bestämmelserna om avgifter vid deltidsstudier och distansstudier och vid medlemskap i flera studentkårer kan förändras på ett tillfredsställande sätt.

Utredaren skall enligt direktiven dessutom överväga om möjligheten att uppfylla kårobligatoriet genom medlemskap i en nation eller en studentförening som inte bedriver någon verksamhet och som inte tar ut någon medlemsavgift kan göras tydligare. Vidare skall utredaren pröva om det finns anledning att stärka möjligheterna till överprövning även av nationers och studentföreningars beslut. Uppdraget skall redovisas senast den 31 januari 2006.

Motion 2004/05:Ub392 vars krav på ändringar beträffande kår- och nationsoobligatoriet utskottet ställer sig bakom har därmed enligt vår mening tillgodosetts. Det tillkännagivande som där begärs behövs således inte längre. Riksdagen bör därför avslå även den motionen.

Det bör noteras att det enligt direktiven står utredaren ”fritt att ta upp och föreslå andra författningsändringar som har samband med uppdraget. Utredaren får dock inte föreslå några författningsändringar på skatteområdet.”

Övriga studentfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande om försöksverksamhet med att ge även psykiskt funktionshindrade studenter möjlighet att få särskilt utbildningsstöd, eftersom en sådan försöksverksamhet redan pågår. Utskottet anser inte att det behövs nationella riktlinjer för Studenthälsan. Uppföljning av studenterna i inledningsskedet av deras studier är inte något som riksdagen bör uttala sig om.

Jämför *reservationerna 25 (fp, kd), 26 (kd) och 27 (c).*

Motioner och utskottets ställningstaganden

Folkpartiet föreslår i motion 2004/05:Ub378 yrkande 7 att högskolans **tillgänglighet för funktionshindrade studenter** skall ökas. Det är viktigt att se över situationen för studerande med psykiska funktionshinder, eventuellt genom en försöksverksamhet där den grupp som har rätt att ansöka om särskilt utbildningsstöd vidgas, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande. Från och med den 1 januari 2003 beviljar Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) under en treårig försöksperiod särskilt utbildningsstöd i

form av assistans även till studenter med psykiska eller neuropsykiatriska funktionshinder. Enligt uppgift från Sibus har 15 lärosäten år 2004 sökt bidrag för särskilt utbildningsstöd till sådana studenter.

Kristdemokraterna hävdar i motion 2004/05:Ub441 yrkande 12 att det behövs **nationella riktlinjer för Studenthälsan**, detta för att man skall kunna mäta behov och utnyttjande av Studenthälsan i ett längre perspektiv.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet. Samma yrkande avsågs av riksdagen vid förra riksmötet (bet. 2003/04:UbU3 s. 25 f.). Lärosätena skall enligt högskoleförordningen (1993:100) ansvara för att studenterna har tillgång till hälsovård, särskilt förebyggande hälsovård som har till ändamål att främja studenternas fysiska och psykiska hälsa (1 kap. 11 §). Motionärerna har enligt vår mening inte visat att nationella riktlinjer därutöver behövs för Studenthälsans verksamhet.

Centerpartiet begär i motion 2004/05:Ub276 yrkande 5 ett tillkännagivande till regeringen om att lärosätena i större utsträckning bör **följa upp hur det går för studenterna** under inledningen av studietiden. Enligt motionärerna är dagens system för tilldelning av anslag uppenbarligen inte tillräckligt motiverande för att lärosätena skall prioritera uppföljning, även om undantag finns.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet. Samma yrkande behandlades vid förra riksmötet (bet. 2003/04:UbU3 s. 26). Även nu anser utskottet att det, med det nuvarande resurstilldelningssystemet, ligger i lärosätenas intresse att studenterna klarar av studierna. Som nämnts tidigare i detta betänkande är ett nytt resurstilldelningssystem under utredning. Frågan om hur lärosätena skall gå till väga för att stödja sina studenter är enligt vår mening av pedagogisk art och bör inte avgöras av statsmakterna.

Validering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om validering med hänvisning till Högskoleverkets bedömningsarbete, pågående utredning inom Regeringskansliet och Valideringsdelegationens verksamhet. Jämför *reservationerna 28 (fp), 29 (kd) och 30 (c)*.

Motioner

Folkpartiet pläderar i motion 2004/05:Sf288 yrkande 24 för införande av ett nytt kunskapsinriktat valideringssystem. I stället för jämförande pappersstudier och ekvivalering kurs efter kurs vill vi införa allmänna tester på de faktiska kunskaper som en viss person besitter, heter det i motionen. Dessa tester skall genomföras ofta och vid regelbundet återkommande tillfällen på de flesta av landets lärosäten.

Kristdemokraterna skriver i motion 2004/05:N239 yrkande 16 att alla människor, vare sig de är födda i Sverige eller utomlands, skall behandlas

som den resurs de är. Alldeles för många invandrare utför arbeten som de är överkvalificerade för, vilket beror på svårigheter att validera deras utbildning. I motion 2004/05:Ub473 yrkande 44 framför Kristdemokraterna kritik mot att Valideringsdelegationen, som regeringen har inrättat för en fyraårsperiod, har haft svårigheter att åstadkomma konkreta åtgärder under sitt första år. Under resterande tid måste delegationen i större omfattning arbeta för att uppfylla sina mål, anser motionärerna.

En metod för att på ett enkelt sätt validera människors kunskaper är att använda ett allmänt test inom aktuellt kompetensområde, hävdar Centerpartiet i motion 2004/05:Sf360 yrkande 11.

I motion 2004/05:Ub340 (c) yrkande 1 framhåller motionärerna att en validering av människors kunskaper ständigt måste pågå i det moderna samhället, eftersom samhället befinner sig i ständig förändring och en väl etablerad utbildning i dag kan vara förlegad i morgon.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Vi delar motionärernas åsikt att det är viktigt att människor som har skaffat sig kunskaper genom utbildning utomlands eller genom icke-formellt eller informellt lärande kan få dessa kunskaper beaktade på ett rättvist sätt och utan att behöva vänta oskäligt länge. Den som har en avslutad utländsk högskoleutbildning kan få den bedömd av Högskoleverket, som ger ett utlåtande som kortfattat anger vilken svensk examen den utländska examen motsvarar. En sådan bedömning tar numera högst fyra månader från det att alla handlingar har kommit in till Högskoleverket. Även arbetsgivare kan – utan väntetid – få hjälp av Högskoleverket att bedöma utländska högskoleutbildningar.

När det gäller lärare och hälso- och sjukvårdspersonal med högskoleutbildning från länder utanför EES tillsatte regeringen i december 2004 en arbetsgrupp med uppgift att se över reglering och system för godkännande av sådana personers kvalifikationer. Arbetsgruppen skall utgå från förslag som Socialstyrelsen och Högskoleverket på regeringens uppdrag redovisade i mars 2004 i rapporterna *Vägen till svensk legitimation inom hälso- och sjukvården* och *Översyn av system för godkännande av personer med viss högskoleutbildning från länder utanför EU/EES*. Arbetsgruppen skall lämna sina förslag senast den 30 juni 2005.

Valideringsdelegationen, som skall verka under perioden 2004–2007, har till uppgift bl.a. att främja kvalitet, legitimitet och likvärdighet, att bedriva och stödja utveckling av metoder och verksamhetsformer och att utforma förslag om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa en verksamhet med validering av vuxnas kunskaper och kompetens (SFS 2003:1096).

Internationellt samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte göra några tillkännagivanden om internationellt utbyte, internationellt jämförbar masterexamen och utbildning i Öresundsregionen. Utskottet hänvisar till pågående verksamhet som ligger i linje med motionernas syfte.

Jämför reservationerna 31 (m), 32 (fp), 33 (fp) och 34 (m, fp).

Motioner och utskottets ställningstaganden

Tre motioner tar upp **internationellt utbyte vid svenska universitet och högskolor**.

Moderata samlingspartiet skriver i motion 2004/05:Ub293 yrkande 3 att de svenska lärosätena måste arbeta för att bli globala, attraktiva studiemiljöer som ger individer från hela världen bildning och förutsättningar för en global arbetsmarknad.

Folkpartiet vill enligt motion 2004/05:Ub378 yrkande 12 se ett ökat internationellt utbyte vid universitet och högskolor. Målet bör vara att samtliga studenter som siktar mot en magisterexamen under en del av utbildningen skall befinna sig vid ett lärosäte utanför landet. Det är också angeläget med fler utländska studenter vid de svenska högskolorna, vilket kräver att man bygger upp fler utbildningar där huvudspråket inte är svenska. En viss del av varje universitets kurser bör ges på exempelvis engelska, heter det i motionen.

Motion 2004/05:Ub422 (s) handlar om studentutbyte med Saudiarabien. Motionären har funnit att få studenter från det landet studerar i Sverige, och hon anser att Sverige på ett mer aktivt sätt borde arbeta för att fler av Saudiarabiens ungdomar skall kunna studera här.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Högskoleverkets tematiska kvalitetsutvärdering av internationaliseringen av grund- och forskarutbildningen vid svenska universitet och högskolor redovisades i januari 2005 (*En gränslös högskola? Om internationalisering av grund- och forskarutbildning* Högskoleverkets rapportserie 2005:1 R). Där konstateras (s. 7) att en stor ökning av antalet internationella studenter vid svenska lärosäten har gått hand i hand med att kurser och program på engelska skapats. Utresandet av svenska utbytesstudenter har stagnerat. För att öka detta bör lärosätena enligt Högskoleverket se över såväl strategi som information.

Utskottet anser inte att det finns anledning att särskilt satsa på att rekrytera studenter från Saudiarabien.

Enligt Folkpartiet i motion 2004/05:Ub378 yrkande 13 ställer den ökade rörligheten och den tilltagande internationaliseringen av arbetsmarknaden nya krav på att det skall vara lätt att jämföra olika slags examina. På en **ny inter-**

nationellt jämförbar masterexamen bör det ställas höga krav på ämnesför-
djupning, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Samma yrkande har behandlats vid de två senaste riksmötena (senast i bet. 2003/04:UbU3 s. 30). Liksom tidigare hänvisar vi till det pågående arbetet inom Regeringskansliet med den s.k. Bolognaprocessen. I skriften *Högre utbildning i utveckling. Bolognaprocessen i svensk belysning* (Ds 2004:2) redovisas vissa förslag, som har varit föremål för remissbehandling. Riksdagen bör inte föregripa regeringens beredning av ärendet.

Motionerna 2004/05:Sf356 (m) yrkande 5 och 2004/05:N403 (fp, kd, m, c) yrkande 24 tar upp problem när det gäller **utbildning i Öresundsregionen**.

Enligt den förstnämnda motionen innebär den nuvarande utformningen av utbildningssystemen hinder för fri rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen. Det saknas synkronisering, vilket innebär att arbetsgivare på båda sidor har svårt att värdera varandras utbildningsnivåer, hävdar motionärerna.

Enligt fyrpartimotionen bör man underlätta för studenter att studera på båda sidor av Sundet. Målet borde vara att det inte skall vara svårare att under studietiden växla mellan ett danskt och ett svenskt universitet än att växla mellan olika universitet inom respektive land. Danska och svenska staten har här en viktig uppgift att diskutera vilka regler och bestämmelser som kan samordnas, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Nordiska ministerrådet gjorde i juni 2004 en deklARATION – *ReykjavikdeklARATIONEN* – om erkännande av bevis angående högre utbildning. Där står att ministrarna genom denna deklARATION bl.a. vill att de nordiska ländernas högre utbildning ömsesidigt erkänns fullt ut och att en större nordisk enighet för prövning av erkännande av yrkeserfarenhet och annan utbildning än högre utbildning åstadkoms. I de nordiska länderna finns myndigheter som är utsedda att vara nationella informationscentrum för akademisk rörlighet och erkännande (ENIC-kontor). Dessa skall kontinuerligt identifiera problem vid implementeringen och tillämpningen av ReykjavikdeklARATIONEN och Lissabonkonventionen och vartannat år avlägga rapport till Nordiska ministerrådet. Den första rapporten skall avges vid utgången av 2005. För Sveriges del har Högskoleverket funktionen som ENIC-kontor.

Lärarna i högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte begära att regeringen redovisar en strategi för rekrytering av högskolelärare. Utskottet hänvisar till utredning som gjorts av Högskoleverket. Riksdagen bör inte heller uttala sig om meritvärderingen vid tillsättning av lärare, som är reglerad i högskoleförordningen. Kompetensutvecklingen av lärare är enligt utskottet en fråga för lärosätena. Tidsbegränsade lärartjänster är redan tillåtna inom konstnärlig högskoleutbildning. Motionsyrkanden om dessa frågor bör avslås av riksdagen.

Jämför *reservationerna 35 (kd), 36 (c), 37 (kd), 38 (kd) och 39 (kd)*.

Motioner

Centerpartiet föreslår i motion 2004/05:Ub276 yrkande 3 att riksdagen skall begära att regeringen lägger fram förslag om hur **rekryteringen av högskolelärare** kan genomföras. Högskolan har behov av kvalificerade lärare, såväl vetenskapligt som pedagogiskt skickliga, samt av en långsiktig strategi för hur rekryteringen skall kunna genomföras.

Kristdemokraterna pekar i motion 2004/05:Ub473 yrkande 13 på eftersläpningen i andelen disputerade lärare, särskilt vid de yngre lärosätena. Målet måste vara att andelen disputerade lärare når 50 % av högskolans lärarkår, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Enligt Högskoleverkets årsrapport 2004 (s. 70) har hälften av den forskande och undervisande personalen i högskolan avlagt doktorsexamen. Andelen är dock olika stor inom olika utbildningsområden.

Behovet av lärare inom högskolan på längre sikt har på regeringens uppdrag utretts av Högskoleverket. Uppdraget redovisades i november 2003. Enligt rapporten kommer rekryteringsbasen i form av personer med doktorsexamen att överstiga eller avsevärt överstiga högskolans behov av nyrekryterade lärare inom naturvetenskap, teknikvetenskap och medicin under tiden fram till 2017. Däremot kommer rekryteringsbasen att understiga rekryteringsbehovet när det gäller humaniora/religionsvetenskap, rättsvetenskap/juridik och övriga forskningsämnen (huvudsakligen vårdvetenskap). Dessa beräkningar utgår från att alla vakanser som uppstår genom pensionering skall fyllas med personer som har doktorsexamen.

Kristdemokraterna begär i motion 2004/05:Ub473 yrkande 11 ett tillkännagivande till regeringen om **meritvärderingen vid tillsättning av lärare** inom högskolan, nämligen att lika stor vikt bör läggas vid såväl vetenskaplig som pedagogisk skicklighet. Metoder för att säkerställa och utveckla detta bör åstadkommas av Högskoleverket, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

I högskoleförordningen (1993:100) föreskrivs att man vid anställning av professor eller lektor skall ägna lika stor omsorg åt prövningen av den pedagogiska skickligheten som åt prövningen av den vetenskapliga eller konstnärliga skickligheten (4 kap. 5, 6 och 7 §§). Mot bakgrund av denna bestämmelse gav Högskoleverket ut rapporten *Pedagogisk skicklighet och pedagogiska meriter – historik och praktik* av Airi Rovio-Johansson och Gunnar Tingbjörn (Högskoleverkets rapportserie 2001:18 R).

Kompetensutvecklingen för högskolans lärare tas också upp i Kristdemokraternas motion 2004/05:Ub473. Yngre eller nyanställda adjunkter bör ges möjlighet att få forskarutbildning inom ramen för sin anställning (yrkande 12). Varje lärare bör ha en egen skriftlig kompetensutvecklingsplan (yrkande 15). All undervisande personal bör ges praktisk-pedagogisk utbildning. Det är bra att högskolepedagogisk utbildning är ett villkor för fast anställning som högskolelärare. Motionärerna ser en fördel i en nationell modell där lärosätena får ansvar för den pedagogiska utbildningen av lärare i hela landet inom ett ämnesområde (yrkande 17).

I motion 2004/05:Ub314 (c) begär motionärerna att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om en förbättrad grund- och vidareutbildning i pedagogik för lärare vid universitet och högskolor.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Behovet av individuella kompetensutvecklingsplaner och möjligheten att erbjuda adjunkter att genomgå forskarutbildning inom ramen för sin anställning är frågor som enligt vår mening bör bedömas av respektive lärosäte. Om flera eller alla lärosäten är beredda att samverka inom den nationella modell som beskrivs i den kristdemokratiska motionen är också något som de själva måste avgöra. Utformningen av den pedagogiska utbildningen för högskolans lärare bör enligt vår uppfattning också beslutas av lärosätena och inte av riksdagen.

Kristdemokraterna tar i motion 2004/05:Ub473 också upp några **övriga frågor om lärarna i högskolan**. Högskolan måste skapa sådana möjligheter att människors olikheter kan tas till vara. Det bör ges möjlighet att profilera sig som enbart lärare eller enbart forskare (yrkande 14). Möjligheter bör finnas att skapa tidsbegränsade lärartjänster, exempelvis vid de konstnärliga högskolorna (yrkande 17). Detta är enligt motionärerna viktigt för att inhämta kunskap och inspiration från fältet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Enligt 4 kap. högskoleförordningen (1993:100) skall en högskola besluta om i vilken omfattning som lärarna vid högskolan skall ha hand om utbildning, forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete och administrativt arbete. Högskolan skall dock beakta bestämmelser i högskolelagen om att det i professors och lektors arbetsuppgifter normalt skall ingå både forskning och utbildning. Vi anser inte att riksdagen bör ta initiativ till att ändra lagen på denna punkt. Lärare inom konstnärlig verksamhet får ges tidsbegränsad anställning. Yrkande 17 i motionen är alltså tillgodosett.

Distansutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandet om insatser för att utveckla de pedagogiska formerna för distansutbildning. Utskottet hänvisar till pågående samverkan mellan lärosätena med stöd av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.

Jämför *reservation 40 (c)*.

Motion

Centerpartiet begär i motion 2004/05:Ub276 yrkande 20 ett tillkännagivande till regeringen om **distansutbildning**. Partiet anser att distansutbildning har en viktig funktion att fylla när det livslånga lärandet ökar i betydelse. Det är viktigt att Nätuniversitetet får resurser. Denna utbildningsform är speciellt värdefull för studerande som av familje- eller arbetsmarknadsskäl inte kan flytta till en högskoleort. Lokala lärcentrum samlar studenter på mindre orter till studier på distans från lärosätet. Det krävs enligt Centerpartiet betydande insatser för att utveckla pedagogiska former som gör distansutbildningarna till en fullgod lärandemiljö.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Riksdagen har behandlat snarlika yrkanden från Centerpartiet vid de två senaste riksmötena (senast i bet. 2003/04:UbU3 s. 31 f.). Vi har samma uppfattning som motionärerna om vikten av distansutbildning för att livslångt lärande skall kunna bli möjligt i hela landet. Utskottet påminner liksom tidigare om att distansutbildning som anordnas av universitet och högskolor ingår i deras reguljära verksamhet och omfattas av samma kvalitetskrav som övrig verksamhet där. De kurser som erbjuds inom ramen för Nätuniversitetet finansieras av respektive lärosäte, men verksamheten får stöd av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, som i samverkan med lärosätena skall främja utvecklingen av IT-stödd distansutbildning. Myndigheten finansieras under ett särskilt anslag på statsbudgeten. Högskoleverket har regeringens uppdrag att följa upp om lärosätenas samverkan inom Nätuniversitetet har bidragit till att öka tillgängligheten och breddat rekryteringen till högre utbildning. Under 2005 skall en slutlig uppföljning redovisas till Regeringskansliet.

Utbildning i vissa ämnen eller för vissa yrken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om övergripande riktlinjer för utbildningen inom universitet och högskolor och om att kunskaper på vissa områden skall ingå i utbildningarna för vissa yrken. Riksdagen bör inte göra något uttalande om utbudet av språkutbildning. Riksdagen bör inte heller begära förslag om en högskoleutbildning av tandsköterskor eller om dramapedagogutbildning.

Jämför *reservationerna* 41 (kd), 42 (mp), 43 (kd), 44 (v, mp), 45 (fp, mp), 46 (v), 47 (c) och 48 (v).

Motioner

Två motioner tar upp **övergripande riktlinjer för utbildningen inom högskolan**.

Enligt Kristdemokraterna i motion 2004/05:Ub473 bör etiska aspekter vägas in i samtliga utbildningar och varje högskola bör få i uppdrag att redovisa hur de etiska frågorna implementeras (yrkande 8). Regeringen bör ge Högskoleverket i uppdrag att verka för att etiska dimensioner naturligt integreras på samtliga utbildningsområden (yrkande 9).

I motion 2004/05:MJ510 (fp, c, kd, mp) sägs att hållbar utveckling bör ingå som en central del i målsättningen för undervisningen och skrivas in i högskolelagen. Utbildningen skall enligt motionärerna förmedla ett helhetsperspektiv och vara tvärvetenskaplig.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Förslag om att föra in hållbar utveckling i högskolelagen som ett mål för utbildningen i högskolan har förts fram av Kommittén för utbildning för hållbar utveckling i betänkandet *Att lära för hållbar utveckling* (SOU 2004:104). Remissbehandlingen av betänkandet har nyligen avslutats och beredning pågår i Regeringskansliet. Vi anser inte att det finns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande enligt fyrpartimotionen.

För många yrkesexamina gäller mål som har anknytning till etiska frågor. Kristdemokraternas yrkanden gäller emellertid högskoleutbildningen generellt. I 1 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) sägs bl.a.:

I högskolornas verksamhet skall jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas.

Högskolorna bör vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

Som mål för den grundläggande högskoleutbildningen gäller enligt 9 § samma kapitel följande:

- Den grundläggande högskoleutbildningen skall ge studenterna
- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar
 - förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, samt
 - beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

- Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att
- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
 - följa kunskapsutvecklingen, och
 - utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Inom högskoleväsendet har det under de senaste åren förts en debatt om bildning som ett mål för utbildningen. Högskoleverket har publicerat ett flertal skrifter om detta. I det bildningsbegrepp som diskuteras ingår i allmänhet etiska frågor. Utskottet välkomnar bildningsdebatten, men vi är inte beredda att ställa oss bakom de generella uppdrag till lärosätena och Högskoleverket som Kristdemokraterna föreslår.

Motionerna 2004/05:Ub404 (kd) och 2004/05:Ub455 (s) lyfter fram **mäns våld mot kvinnor**, vilket enligt motionärerna bör införas i examensordningens skrivningar för vissa utbildningar. De utbildningar som åsyftas är de som leder till examen som barnmorska, läkare, lärare, psykolog, psykoterapeut, sjuksköterska, socionom, tandläkare samt social omsorgsutbildning. Det samma bör övervägas även för vissa andra utbildningar. I den socialdemokratiska motionen görs en hänvisning till riksdagens beslut med anledning av propositionen om kvinnofrid (prop. 1997/98:55, bet. JuU13, rskr. 250). Motionären anser att regeringen snarast måste komplettera examensordningen för de yrkesexamina som kvinnofridsbeslutet omfattade.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Riksdagens beslut med anledning av propositionen om kvinnofrid innebär inte något uttryckligt uppdrag till regeringen att ändra i examensordningen. Det hade däremot föreslagits av den utredning som föregått propositionen (*Kvinnofrid*, SOU 1995:60). I oktober 2003 gav regeringen Högskoleverket i uppdrag att utvärdera hur frågor om genusperspektiv och mäns våld mot kvinnor beaktas i utbildningar som leder till just de examina som räknas upp i den kristdemokratiska motionen. I uppdraget skriver regeringen att olika yrkesgruppers utbildning i dessa frågor inte får bygga bara på valfria moment eller på enskilda lärares engagemang i frågan. När uppdraget redovisades i juni 2004 föreslog Högskoleverket att regeringen skulle överväga att i examensordningen föra in krav på kunskap om mäns våld mot kvinnor i de nio berörda utbildningarna (*Genusperspektiv och mäns våld mot kvinnor. Ett regeringsuppdrag* regnr 843-4749-03).

Mäns våld mot kvinnor är ett mycket allvarligt samhällsproblem. Vi förutsätter att regeringen skyndsamt handlägger Högskoleverkets förslag. Frågan hur kraven för yrkesexamina skall utformas i examensordningen har på regeringens uppdrag behandlats av en projektgrupp inom Utbildningsdepartementet. Den har i rapporten *Högre utbildning i utveckling – Bolognaprocessen i svensk belysning* (Ds 2004:2) lämnat förslag, som har remissbehandlats.

Vänsterpartiet skriver i motion 2004/05:Ub336 att kunskap om könsmaktsordningen måste skrivas in i läroplanerna för skolan och i högskolans examensordning. Det mål i fråga om kunskaper om **jämställdhet** som i dag

anges i **examensordningen** för lärarexamen är för vagt och oklart och måste omformuleras, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet med hänvisning till vad vi nyss nämnt om att frågan hur kraven för yrkesexamina skall utformas är under omprövning.

Utskottet har noterat att Delegationen för jämställdhet i förskolan i ett delbetänkande (SOU 2004:115) har föreslagit en omformulering i examensordningen av ett av kraven för lärarexamen. I stället för att inse betydelsen av *könsskillnader* (kurs. här) i undervisningssituationen och vid presentation av ämnesstoffet skall studenten, enligt delegationens förslag, inse betydelsen av *genusordningen*.

Bättre kunskaper inom flera yrkesgrupper om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation (**HBT-frågor**) efterlyses i flera motioner.

Folkpartiet vill enligt motion 2004/05:L295 yrkande 9 att Högskoleverket skall få i uppdrag att lägga upp en plan för hur undervisningen för blivande lärare, socionomer, läkare, präster, psykologer, jurister och poliser skall kunna förbättras med avseende på HBT-personer.

Vänsterpartiet föreslår i motion 2004/05:U257 yrkande 28 att Högskoleverket skall få i uppdrag att verka för att undervisningen vid högskolor har ett integrerat HBT-perspektiv.

Centerpartiet anser enligt motion 2004/05:So604 yrkande 10 att yrkesgrupper som möter människor i känsliga situationer eller fattar beslut om människors personliga förhållanden behöver HBT-kompetens. Partiet vill att Högskoleverket skall undersöka för vilka yrken det kan vara befogat att säkerställa att kunskaper om HBT-frågor och bemötandefrågor förmedlas och på vilket sätt detta bör ske.

Motion 2004/05:Ub442 (c, fp, v, mp) yrkande 7 tar också upp behovet av att kunskapen om HBT-frågor får en mer framträdande plats i utbildningen för bl.a. lärare, socionomer, läkare, präster, psykologer, poliser och jurister. Motionärerna vill att Högskoleverket skall få i uppdrag att inleda ett utvecklingsarbete med syftet att förbättra undervisningen om detta.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Liksom när motsvarande yrkanden behandlades vid de två senaste riksmötena vill vi understryka att respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet är grundläggande för vårt samhälle (bet. 2003/04:UbU3 s. 37). Av dem som utövar människovårdande yrken, är lärare av något slag eller har att göra med människor inom ramen för ordningsmakten eller rättskipningen måste krävas att de är villiga och kapabla att möta människor med respekt och inlevelse. Därför är kunskaper om människor med olika levnadsförhållanden och livsstilar viktiga för alla de yrkesgrupper som tas upp i motionerna.

I den gällande examensordningen i högskoleförordningen (1993:100) finns för bl.a. lärarexamen, läkarexamen och sjuksköterskeexamen formuleringar som anknyter till detta.

I motion 2004/05:Ub408 (kd) yrkande 1 hävdar motionären att lärare har dåliga **kunskaper om ANT-frågor** (frågor om alkohol, narkotika och tobak). Han konstaterar att riksdagen har små möjligheter att direkt påverka kursplanerna. I stället bör enligt hans mening riksdagen uttala att förekomst av ANT-kurser skall göras till ett av kriterierna för hur lärar-, läkar-, socionom- och vårdutbildningar lyckas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Riskerna med alkohol, narkotika och tobak är ett ämnesövergripande kunskapsområde som enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) skall integreras i undervisningen i olika ämnen. Även eleverna i gymnasieskolan skall enligt läroplanen (Lpf 94) få kunskaper om ANT-frågor. Det är därför självklart nödvändigt att det i skolorna finns lärare som har utbildning på detta område. Även andra yrkesutövare, som läkare, socionomer och sjuksköterskor, behöver sådana kunskaper. Det är dock enligt vår mening inte lämpligt att riksdagen gör uttalanden som pekar ut ett enskilt kunskapsområde som kvalitetskriterium för vissa utbildningar.

Några motioner innehåller förslag om **vissa inslag i olika vårdutbildningar**.

Regeringen bör enligt motion 2004/05:Ub502 (s) ge berörda lärosäten ett uppdrag att införa förbättringskunskap som ämne i utbildningarna av personal för hälso- och sjukvård. Enligt motion 2004/05:Ub352 (m) bör försäkringsmedicin ingå som ett specifikt mål i examensbeskrivningen för läkarexamen. I motion 2004/05:So613 (fp) yrkande 5 föreslår Folkpartiet att genusmedicin skall läggas till i examensordningen som ett mål för läkarexamen. Enligt motion 2004/05:So513 (fp) yrkande 1 bör regeringen utreda kvaliteten på utbildningen om smärta i läkarutbildning och andra vårdutbildningar.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Det är enligt vår mening inte riksdagens uppgift att i detalj ange vilka ämnen som skall ingå i olika utbildningar eller hur examensordningens mål för olika examina skall formuleras. Som framgår av det föregående befinner sig utformningen av examensordningen när det gäller yrkesexamina under omprövning. Examensordningen är en bilaga till högskoleförordningen, som utfärdas av regeringen. Högskoleverket genomför ett sexårigt program för utvärdering av samtliga ämnen och program inom högskolan.

Högskolans **språkutbildning** tas upp i flera motioner.

Vänsterpartiet för i motion 2004/05:Ub333 fram förslag om att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet skall utarbeta en gemensam nordisk strategi för minoritetsspråken inom den högre utbildningen, eftersom det finns risk att flera lärosäten i Sverige överväger att lägga ned undervisningen i dessa språk (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att Högskoleverket och Vetenskapsrådet bör få i uppdrag att utarbeta en policy om vilka språk som är oundgängliga i den svenska högskolan (yrkande 2). Två av de nationella minoritetsspråken i Sverige, nämligen jiddisch och romani chib, finns inte vid något universitet i Norden, påpekar de.

I motion 2004/05:Ub244 (c) skriver motionären att det är viktigt att landets större universitet kan ge undervisning i ett brett utbud av språk, inklusive de nordiska språken.

Motion 2004/05:Ub245 (m) yrkande 1 handlar om mandarinkinesiska. Regeringen bör enligt motionären främja studiet av detta språk. Ett sätt att göra detta är att etablera fler stipendier. Sverige bör också studera de utbytesprojekt som finns i England och USA. Finansiering skulle kunna ske ur den svenska budgeten för bistånd, anser motionären. Enligt motion 2004/05:Ub438 (s) yrkande 1 bör ukrainska etableras som universitetsämne. Ukraina är ett land som kommer att få allt större vikt i de svenska kontakterna med Östeuropa, framhåller motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Högskoleverkets kvalitetsgranskningar har visat att antalet studenter som läser språk minskar och att antalet lärosäten som erbjuder även stora språk som tyska, franska eller italienska också minskar. De bedömarksgrupper som verket anlitat för granskningarna har i många fall rekommenderat att undervisningen i olika språk koncentreras till färre lärosäten, för att ge ett större studentunderlag och därmed bättre möjligheter att hålla en tillräcklig lärarstab på de lärosäten där språket erbjuds.

För närvarande finns det inte någon nationell styrning av utbudet av språkutbildning i den svenska högskolan. Regeringen gav i maj 2002 Högskoleverket i uppdrag att efter samråd och samverkan med Vetenskapsrådet göra en översyn i fråga om språkämnen där omfattningen av utbildning och forskning är förhållandevis liten, s.k. småspråk. Verket slutredovisade uppdraget i januari 2003 med rapporten *Att vara eller inte vara? Frågan om småspråkens framtid i den svenska högskolan* (regnr 12-2408-01). Rapporten belyser bl.a. förekomsten i andra nordiska länder av småspråk som saknas i Sverige. Vi har inhämtat att beredning av frågan pågår inom Utbildningsdepartementet.

I april 2004 gav regeringen Högskoleverket i uppdrag att lämna underlag för regeringens utbildningsuppdrag till universitet och högskolor och för lärosätenas planering av utbildningsutbudet. I uppdraget ingick att Högskoleverket skulle uppmärksamma lärosätena och regeringen på utbildningar som behöver koncentreras till färre lärosäten. En första redovisning av detta uppdrag har Högskoleverket lämnat i rapporten *Arbetsmarknad och högskoleutbildning 2004* (Högskoleverkets rapportserie 2004:36 R).

Flera lärosäten har genom frivilliga överenskommelser fördelat ansvaret för utbildningen i olika språk mellan sig.

Förslag om en **högskoleutbildning av tandsköterskor** förs fram i motionerna 2004/05:Ub240 (s) och 2004/05:Ub282 (s). Motionärerna påtalar att det råder brist på tandsköterskor, att bristen kan väntas öka och att utvecklingen inom tandvården gör att det behövs en högskoleutbildning för yrket. Enligt den förstnämnda motionen bör det inrättas en treårig sådan utbildning, och man skall kunna vidareutbilda sig stegvis från tandsköterska till tandhygienist och därefter till tandläkare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Socialstyrelsen har i oktober 2004 föreslagit att en tandsköterskeutbildning inrättas på eftergymnasial nivå utanför högskolan, antingen i form av en påbyggnadsutbildning eller som en kvalificerad yrkesutbildning (KY). Utbildningen bör enligt Socialstyrelsens förslag vara baserad på en nationell kursplan som tas fram specifikt för ändamålet av den myndighet som kommer att ansvara för utbildningen. Vi anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens beredning av frågan.

Utbildningssituationen för **dramapedagoger** tas upp i två motioner.

Enligt Kristdemokraterna i motion 2004/05:Kr361 yrkande 10 bör regeringen låta utreda efterfrågan och utbildningssituationen för denna yrkesgrupp. Förutom skolan använder sig organisationer, föreningar, vårdsektorn, näringsliv och teater av dramapedagogik. Den hänvisning till den nya lärarutbildningen som utskottet har gjort när motsvarande yrkande behandlats vid tidigare riksmöten är inte relevant, menar motionärerna.

I motion 2004/05:Ub329 (v) sägs att det är viktigt att staten tar ansvar för utbildningen av dramapedagoger. Det får inte vara upp till en enskild folkhögskola om utbildningen skall finnas kvar eller inte, utbildningen är för viktig för det, anser motionären. Regeringen bör ta fram förslag på hur dramapedagogutbildningens status kan höjas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Liksom när motsvarande yrkanden behandlades vid förra riksmötet anser vi i dag att det ännu är för tidigt att bedöma om det behövs något initiativ av statsmakterna angående dramapedagogutbildning.

Utbildning till dramapedagog ges för närvarande på Västerbergs folkhögskola och är tvåårig. För att bli antagen skall man vara minst 20 år, vara behörig för högskolestudier, ha minst ett års arbetslivserfarenhet, ha deltagit i dramagrupp eller amatörteater samt varit ledare för någon form av gruppsamhet. Vid Högskolan i Gävle finns fristående kurser i dramapedagogik på 20+20 poäng, som tillsammans med den tvååriga utbildningen vid Västerbergs folkhögskola kan ge en filosofie kandidatexamen.

Högskoleutbildningen på hotell- och restaurangområdet bör enligt motion 2004/05:Ub296 (s) bättre än i dag möta de kompetensbehov som finns i branschen. De relevanta utbildningsmöjligheterna måste både ändra inriktning och höjas kvalitetsmässigt, anser motionärerna. Utvecklingen inom högskolan bör stimuleras så att detta blir fallet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Universitet och högskolor har ansvar för att samverka med det omgivande samhället och att utforma sina utbildningar i samverkan med arbetslivet. Motionen ger ingen fingervisning om vilken åtgärd av regeringen som skulle behövas.

Studieorganisatoriska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om olika studieorganisatoriska frågor, främst med hänvisning till pågående beredning i Regeringskansliet.

Jämför *reservationerna* 49 (m), 50 (fp), 51 (c), 52 (m, fp, kd), 53 (fp), 54 (kd) och 55 (c).

Motioner

Moderata samlingspartiet tar i motion 2004/05:Ub293 yrkande 8 upp planerna på en **gemensam europeisk examensordning** inom ramen för den s.k. Bologna-processen. En gemensam sådan examensordning är en god idé så länge den arbetas fram underifrån, bygger på frivillighet och inte innebär att nationella examina tas bort, heter det i motionen. De svenska universitet och högskolor som så önskar skall redan från början kunna delta i systemet med en europeisk examensordning, anser motionärerna.

Folkpartiet anser enligt motion 2004/05:Ub378 yrkande 17 att det skall ställas höga krav på ämnesfördjupning för den nya masterexamen som har föreslagits inom ramen för Bologna-processen.

Centerpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub276 yrkande 19 att Sverige bör arbeta för att betygen i ett **gemensamt europeiskt betygssystem** fortsatt skall vara målrelaterade.

Folkpartiet begär i motion 2004/05:Ub378 yrkande 19 en översyn av vilka utbildningar som skall kunna ge **yrkesexamen**. Både generella examina och yrkesexamina behövs, anser motionärerna. En yrkesexamen medför större förutsebarhet genom att studenter och arbetsgivare vet att utbildningen är uppbyggd med sammanhängande kurser. Branschorganisationerna skall vara med och värdera examina, heter det i motionen.

Folkpartiet och Kristdemokraterna förordar i motionerna 2004/05:Ub321 yrkande 7 respektive 2004/05:Ub473 yrkande 29 ett **treterminssystem** inom högskolan. Enligt Folkpartiet bör det vara möjligt att ägna sig åt seriösa studier med stöd av studiemedel även under sommaren. Motionärerna föreslår att högskolorna skall inbjudas att delta i försöksverksamhet med treterminssystem. Kristdemokraterna konstaterar i sin motion att det i dag finns möjlighet att införa treterminssystem, men att det hittills inte har skett. Motionärerna vill att lärosätena skall få i uppdrag att aktivt utveckla ett treterminssystem.

I motion 2004/05:Ub464 (s) skriver motionärerna att man kan förkorta utbildningstiden genom att använda en större del av sommaren åt studier. Detta är ett sätt att uppnå effektivitetsvinster och att undanröja ett reellt försörjningsproblem för de studenter som inte lyckas skaffa sig ett sommarjobb.

Motion 2004/05:Ub458 (s) hänvisar till diskussionen om huruvida de som studerar skall kunna få arbetslöshetsersättning under studieuppehåll. Med ett system där studierna kan bedrivas på helårsbasis och studiemedel utgår under

hela året uppstår inte det problemet. På sikt bör man enligt motionärerna jämställa studieåret med ett arbetsår.

Några **övriga studieorganisatoriska frågor** tas också upp i motionerna.

Kristdemokraterna skriver i motion 2004/05:Kr239 yrkande 15 att ett gemensamt basår för all konstnärlig högskoleutbildning bör införas. De vill att Högskoleverket skall se över utbildningarna vid de konstnärliga högskolorna.

Centerpartiet föreslår i motion 2004/05:Ub276 yrkande 9 att studenter skall ges rätt att ta igen examination och andra obligatoriska moment som de missat på grund av offentliga uppdrag. Rätten skall gälla att ta igen detta samma termin.

I motion 2004/05:Ub418 (m) föreslår motionären att en fri tentamensrätt skall införas, åtminstone för teoretiska utbildningar vid statliga lärosäten. Man skall få rätt att tentera ett ämne utan att vara antagen eller ha gått igenom kurser som tillhör ämnet. Tentamensrätten bör vara kopplad till en eventuell självkostnadsavgift, heter det i motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Frågor om **gemensam europeisk examensordning** och **gemensamt europeiskt betygssystem** har behandlats av en projektgrupp inom Utbildningsdepartementet. Dess rapport *Högre utbildning i utveckling. Bolognaprocessen i svensk belysning* (Ds 2004:2) ingår i underlaget för den proposition om vissa frågor inom högskolan som regeringen har aviserat. Även frågan om kriterier för införande av **yrkesexamina**, liksom principer för examensbeskrivning av sådana examina, har behandlats i rapporten.

Högskoleverket har på regeringens uppdrag utrett konsekvenserna av ett utökat studieår, som skulle innebära att årsstudietiden för studenterna utökades från dagens genomsnittliga 40 veckor upp till 50 veckor genom att sommaren i ökad utsträckning utnyttjas för studier. Rapporten *Konsekvenser av utökat studieår* (Högskoleverkets rapportserie 2005:12) överlämnades i februari till regeringen. Riksdagen bör avvakta regeringens beredning av frågan och därför inte uttala sig i frågan om **treterminssystem**.

När det gäller **övriga studieorganisatoriska frågor** konstaterar utskottet att det i motionen om ett gemensamt basår för all konstnärlig utbildning inte har framförts några tydliga skäl för förslaget. Högskoleverkets kvalitetsutvärderingar kan enligt vår mening ge berörda lärosäten underlag för att överväga förändringar i studieorganisationen. Det är inte lämpligt att riksdagen tar ställning till frågan om en rätt för studenter att ta igen examination eller andra obligatoriska moment som de missat på grund av offentliga uppdrag. En sådan rätt skulle rimligen få ekonomiska konsekvenser som inte är belysta. Den skulle också behöva vägas mot andra för studenterna viktiga rättighetsfrågor. Vi är inte heller beredda att ställa oss bakom ett tillkännagivande om fri tentamensrätt.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkandena om Lunds universitets historiska museum, vars akuta problem nu anses vara lösta, och om nationell fotbollsakademi, examensbevis på värdepapper och rätt för företag att sälja akademisk utbildning.

Motioner och utskottets ställningstaganden

Situationen för **Lunds universitets historiska museum** (LUHM) tas upp i motionerna 2004/05:Ub201 (m) och 2004/05:T335 (c) yrkande 5. Den förstnämnda motionen pläderar för att museet skall ges status som filial till Statens historiska museum och erkännas som ett statligt museum. Motionären anser att LUHM är att betrakta som ett riksintresse, och han oroar sig för att Lunds universitet inte kan prioritera museet framför grundutbildning och forskning. I den andra motionen säger man att tillräckliga medel måste ställas till LUHM:s förfogande för bevarande av fornfynden, visning för allmänheten och pedagogisk verksamhet. Motionärerna anser det självklart att fornfynden från Skåne skall bevaras och finnas tillgängliga i Skåne, både för forskning och för allmänheten.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Enligt vad som redovisats i tidskriften *Lunds universitet meddelar* nr 3 2004 har fyndhanteringen vid LUHM lösts genom ett årligt tillskott på 2 miljoner kronor från Utbildningsdepartementet. Museet har ytterligare 2 miljoner kronor till den övriga verksamheten som utställningar och drift.

Behovet av en **nationell fotbollsakademi** i Degerfors tas upp i motion 2004/05:Kr331 (v) yrkande 1. Motionären skriver att en regional fotbollsakademi redan har kommit i gång i Degerfors. Det finns förutsättningar att utveckla denna till en nationell akademi med utbildning, träningsmetodik, forskning osv. Han vill att regeringen i samarbete med berörda parter skall verka för tillskapandet av denna akademi. I samarbete med Örebro universitet finns det en 20-poängskurs i idrott med inriktning på fotboll. Det långsiktiga målet bör enligt motionären vara att man skall kunna avlägga doktorsexamen i fotboll.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Det är enligt vår mening inte motiverat att regeringen skall engagera sig i denna sak.

Det är enligt motion 2004/05:Ub326 (s) möjligt att komma åt examensdokument från s.k. bluffuniversitet. Motionären anser att universiteten och högskolorna skulle kunna utfärda sina **examensbevis på värdepapper** med något slags sigill, detta för att undvika åtkomst av examensbevis på orättfärdigt sätt. Hon föreslår ett tillkännagivande till regeringen om detta.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Riksdagen bör enligt vår mening inte ägna sig åt detaljreglering av det slag som motionären föreslår.

I motion 2004/05:Ub417 (m) föreslår motionärerna att **privata företag skall ha rätt att sälja akademisk utbildning**. I ett populärt ämne som företagsekonomi måste alla genomgå den första kursen 0–20 poäng för att kunna gå vidare i ämnet, vilket skapar en flaskhals. Genom att tillåta privata företag att sälja sådana kurser skulle trycket på de offentliga lärosätena lätta, och dessa skulle få bättre möjligheter att lägga resurser på de mer akademiskt krävande fördjupningskurserna, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ger möjlighet för enskilda utbildningsanordnare att ansöka hos regeringen om rätt att utfärda sådana examina som regeringen reglerat i högskoleförordningen. Vi anser inte att riksdagen bör ta initiativ till att vidga möjligheterna för t.ex. företag att ge högskoleutbildning.

Andra motionsyrkanden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår 15 motionsyrkanden i frågor där det enligt gällande regler ankommer på andra än riksdagen att fatta beslut.

Motioner och utskottets ställningstagande

Ansvar för den högre utbildningen är delat mellan statsmakterna och lärosätena (universitet och högskolor). Enligt gällande styrsystem skall riksdagen främst fatta beslut om övergripande och nationella frågor.

Ett antal motionsyrkanden rör frågor där det ankommer på regeringen, lärosätena eller andra organ att fatta beslut.

U t s k o t t e t föreslår med hänvisning till gällande ansvarsfördelning att följande motionsyrkanden avslås:

Motion 2004/05:Ub261 (s) om ökat utrymme för bemötandefrågor i juristutbildningen.

Motion 2004/05:Ub300 (m) om genusperspektiv inom sjukvården.

Motion 2004/05:Ub310 (s) om högre utbildning i animation.

Motion 2004/05:Ub340 (c) yrkande 2 om tillgodoräknande av utbildning från gymnasieskolan vid vidareutbildning till sjuksköterska.

Motion 2004/05:Ub441 (kd) yrkande 11 om att lärosätena bör utbilda faddrar och förebygga alkoholmissbruk.

Motion 2004/05:Ub473 (kd) yrkande 18 om individualisering av högskolans utbildning.

Motion 2004/05:Sf355 (kd) yrkande 3 om försäkringsmedicin i läkarutbildningen.

Motion 2004/05:So247 (m) yrkande 4 om att prevention av psykisk ohälsa samt självmordsförebyggande åtgärder blir ett högskoleämne.

Motion 2004/05:So510 (s) yrkande 2 om att kunskap om sexuella övergrepp och deras konsekvenser skall ges i ett antal yrkesutbildningar.

Motion 2004/05:So512 (kd) yrkande 3 om att grundutbildningen till vissa yrken skall inbegripa utbildningsmoment om upptäckt och anmälan av sexuella övergrepp samt om det utsatta barnets behov av stöd.

Motion 2004/05:So519 (c) yrkande 1 om demenskunskap i läkarutbildningen.

Motion 2004/05:So606 (kd) yrkande 8 om utbildning i hälsoinformation i läkar- och sjuksköterskeutbildningarna.

Motion 2004/05:Kr357 (kd, m, fp, c) yrkande 4 om dans- och sångutbildningen.

Motion 2004/05:Kr360 (kd) yrkande 3 om kultur och hälsa i vårdutbildningarna.

Motion 2004/05:A321 (mp) yrkande 5 om att behovet av stöd och hjälp för förövare skall utgöra ett inslag i de högskoleutbildningar som behandlar våld i nära relationer.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i reservationen.

1. Lärosätenas självständighet (punkt 1) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Axel Darvik (fp), Torsten Lindström (kd), Tomas Högström (m) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub211,
2004/05:Ub293 yrkande 5,
2004/05:Ub378 yrkande 15 och
2004/05:Ub473 yrkandena 19 och 37,
bifaller delvis motionerna
2004/05:Ub225 och
2004/05:Ub276 yrkande 4
samt avslår motion
2004/05:Ub473 yrkandena 35 och 36.

Ställningstagande

Universitetens och högskolornas självbestämmande måste säkras genom lag. Lärosätena måste ges frihet att bygga upp sin organisation på det sätt som de själva finner bäst. Därför skall regeringens direkta inflytande över högskolestyrelserna avskaffas. Styrelserna skall inte partipolitiserats, vilket sker i dag. Den helt övervägande majoriteten av de ordförande i högskolestyrelser som har politisk bakgrund har socialdemokratisk tillhörighet. Varken ordförande eller ledamöter bör utses på nuvarande sätt, dvs. av regeringen, utan de bör i stället utses av lärosätena själva. De som är närmast verksamheten kan forma och förändra den på det mest flexibla sättet. Bland ledamöterna skall finnas allmänföreträdare, utsedda av lärosätet. Dessa kan komma från politiken eller näringslivet eller ha annan kompetens. Vidare skall det finnas ledamöter utsedda av personal och studenter. Rektorn skall tillsättas efter en förberedande valprocess, där fakulteter, studenter och lärare är inblandade, och han eller hon skall kunna vara ordförande i högskolestyrelsen.

2. Högre utbildningspremie (punkt 2) – m

Av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub293 yrkande 2.

Ställningstagande

Det krävs motivation för att utbildning skall ge goda resultat. Helt avgörande är att människor vet att ökade kunskaper värderas och ger bättre förutsättningar för framtiden. Det måste löna sig att utbilda och förkovra sig. En högre utbildningspremie är därför viktig.

3. Former för fristående högskolor (punkt 3) – m, fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Axel Darvik (fp), Torsten Lindström (kd) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub293 yrkande 13.

Ställningstagande

Den ökade internationella konkurrensen understryker behovet av institutionell konkurrens mellan landets lärosäten. Lärosätena bör ges möjlighet till dynamisk frigörelse genom att ombildas till stiftelser. Därutöver bör man pröva andra organisatoriska former, som kan gynna såväl den akademiska friheten som utbildningen och forskningen.

4. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 4) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkandena 5, 6 och 42

och avslår motionerna

2004/05:Ub276 yrkandena 1 och 8,

2004/05:Ub319 yrkandena 1 och 2 samt
2004/05:Ub457.

Ställningstagande

All högre utbildning skall knytas till en levande forskningsmiljö. Varje lärosäte kan dock inte på alla forskningsfält bedriva egen forskning och ligga i forskningsfrontens framkant. Därför skall högskolor och universitet stimuleras att profilera sig inom ett begränsat område. Denna profilering skall utgöra bas för permanenta statliga forskningsmedel och leda till rätt att utfärda doktorsexamen. Kvaliteten i de övriga ämnena där högskolorna bedriver grundutbildning bör garanteras genom att de stimuleras att samarbeta med andra lärosäten som har dessa ämnen som sin profil. Konkurrens mellan lärosätena är en viktig drivkraft för att stärka utbildningens kvalitet, men samtidigt krävs samverkan för att resurserna skall utnyttjas effektivt. I dag är balansen inte till fördel för samverkan. Om tyngdpunkten förskjuts i riktning mot ökad samverkan ökar förutsättningarna för att få till stånd starkare, om än färre, miljöer för de olika ämnena vid svenska universitet och högskolor. Lärosäten som samverkar bör premieras för det.

I samhället finns specifika behov av vissa yrkesgrupper som inte kan ersättas. Vi har ett basbehov av t.ex. läkare och lärare. Det är nödvändigt med en ökad statlig detaljstyrning i examinationsmålen för vissa viktiga yrken, där det inte finns utbildad personal i tillräcklig omfattning.

5. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 4) – c av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkandena 1 och 8,
bifaller delvis motion

2004/05:Ub457

och avslår motionerna

2004/05:Ub319 yrkandena 1 och 2 samt

2004/05:Ub473 yrkandena 5, 6 och 42.

Ställningstagande

Kunskap är en rättighet för alla människor. Högre utbildning är viktig för näringslivet och för vår gemensamma välfärd, och den betyder mycket för enskilda människors trygghet. Högre utbildning bör nå hela folket, i hela landet och ske under hela livet. Detta är en viktig del av det livslånga lärandet.

Högskolans tredje uppgift, att samverka med det omgivande samhället, handlar om ömsesidigt utbyte av kunskaper. Uppgiften är till för att möjliggöra de övriga uppgifter som högskolan har. Inom den tredje uppgiften skall det även rymmas samverkan i det lokala samhället och regionen. Arbetet med samverkan och deltagande i samhällsutvecklingen måste intensifieras och utvecklas vid många lärosäten.

6. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 4) – mp av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub319 yrkandena 1 och 2

och avslår motionerna

2004/05:Ub276 yrkandena 1 och 8,

2004/05:Ub457 och

2004/05:Ub473 yrkandena 5, 6 och 42.

Ställningstagande

Högskolelagen bör kompletteras med ett hållbarhetsperspektiv. Högskolor och universitet kan på ett konstruktivt sätt bidra till att ge människor beredskap för ett alltmer komplext samhälle. Om man definierar hållbar utveckling som att vi inte accepterar att skjuta över problem på nästa generation, eller ett samhälle som genererar nya problem som nästa generation måste hantera, så handlar hållbar utveckling mycket om förmedlande av förmågan att identifiera vilka problem i samhället i dag som kommer att påverka nästa generation, samt förmåga att utveckla redskap för att kunna hantera dessa problem på ett sätt som inte skapar nya problem för nästa generation. De flesta ekonom-, juridik- och statsvetarstudenterna genomgår i dag sin fyraåriga utbildning utan att konfronteras med det livsavgörande konceptet hållbar utveckling. Att skriva in hållbarhetsperspektivet i högskolelagen skulle tydligt markera att inga som får statligt stöd för att bedriva högre utbildning kan ignorera att vad de lär sina studenter får konsekvenser för framtiden. Lagen bör säga att hållbarhet skall integreras i undervisningen. Hur detta skall göras är det dock viktigt att man avgör på varje lärosäte. Det är också viktigt att hållbarhetsperspektivet följs upp på ett bra sätt. Det bör ingå som en naturlig del i Högskoleverkets kvalitetsgranskning.

7. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – m

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub293 yrkande 6

och avslår motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 7,

2004/05:Ub378 yrkande 14,

2004/05:Ub473 yrkande 33 och

2004/05:A352 yrkande 21.

Ställningstagande

Likhet inför lagen är den väg till verklig jämställdhet som vi förordar. Varken negativ eller positiv särbehandling kan tolereras i jämställdhetens namn. Att låta en person representera eller närvara enbart för att hon anses tillhöra en viss grupp är att nedvärdera hennes övriga kvaliteter. Vårt mål är ett samhälle där alla individer ges likvärdiga möjligheter att förverkliga sina livsprojekt.

8. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub378 yrkande 14

och avslår motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 7,

2004/05:Ub293 yrkande 6,

2004/05:Ub473 yrkande 33 och

2004/05:A352 yrkande 21.

Ställningstagande

Män och kvinnor skall ha samma, inte bara formella utan självfallet också reella, möjligheter att göra sig gällande i den akademiska världen. All form av diskriminering skall bekämpas. Med utgångspunkt i denna grundtanke bör man genomföra en rad liberala jämställdhetsfrämjande åtgärder. Ökad öppenhet och klarhet när det gäller urval och antagningar skapar förutsättningar att bryta upp interna brödraskap och stävja svågerpolitik. De kriterier utifrån vilka tjänster tillsätts skall vara tydliga och formellt reglerade. Därmed för-

svårar man avsevärt för informella manliga nätverk att på oklara grunder gå förbi kompetenta kvinnliga sökande. De nämnder som svarar för tillsättningar inom högskolan skall i görligaste mån ha en jämställd representation av kvinnor och män. När kvinnor är med i konkurrensen om en viktig tjänst skall detta vara huvudregel. Reformen som gör det möjligt att befordras till professor utan att det finns en särskild tjänst tillgänglig måste säkras fullt ut. Det är angeläget att de nya befordrade professorerna inte ses som en andra rangens professorer. Det är således viktigt att alla löne- och anställningsvillkor i fortsättningen bygger på kompetens och attraktivitet på arbetsmarknaden och inte på om en person har blivit professor genom befordran eller efter att ha sökt och fått en utlyst anställning. En stor del av det praktiska jämställdhetsarbetet måste bedrivas på varje separat arbetsplats inom högskolan. Det är på den enskilda institutionen som grunden läggs för jämlika villkor för kvinnor och män i forskningens vardag. För större institutioner skall det vara självklart att ha en formellt utarbetad jämställdhetsplan, som t.ex. kan ta upp hur antagningen av doktorander skall gå till så att kvinnor inte missgynnas och hur förläggningen av viktiga seminarier och sammanträden kan påverka föräldrars förutsättningar att delta i det vetenskapliga arbetet. Det är också viktigt att ett genusperspektiv anläggs i själva undervisningen. Blivande läkare måste t.ex. lära sig att behandla både kvinnor och män.

9. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkande 33,

bifaller delvis motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 7 och

2004/05:A352 yrkande 21

och avslår motionerna

2004/05:Ub293 yrkande 6 och

2004/05:Ub378 yrkande 14.

Ställningstagande

Högskolan har både strukturella och innehållsmässiga jämställdhetsproblem. Flertalet utbildningar har en ojämn eller mycket ojämn könsfördelning, och utvecklingen går åt fel håll: könsfördelningarna blir allt ojämnare. Ur ett kunskapsutvecklingsperspektiv kan mans- eller kvinnodominerade studentgrupper förlora infallsvinklar på problem och möjliga lösningar. Det innebär också ett resursslöseri att snäva in rekryteringsbasen med t.ex. könsberoende begränsningar. Än viktigare är att varje persons unika och lika värde och rätt

måste värnas. Det måste t.ex. vara enkelt att göra studieuppehåll för barnledighet för både kvinnor och män. Lärosätena måste ta ansvar för att högskolelärarna är väl förtrodda med jämställdhetsfrågor och genusperspektiv, och man måste tydliggöra alla valmöjligheter i gymnasieskolan.

10. Åtgärder för ökad jämställdhet (punkt 5) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 7

och avslår motionerna

2004/05:Ub283 yrkande 6,

2004/05:Ub293yrkande 6,

2004/05:Ub378 yrkande 14,

2004/05:Ub473 yrkande 33 och

2004/05:A352 yrkande 21.

Ställningstagande

På bara 10 år har antalet kvinnor som börjar i forskarutbildningen fördubblats. Men procentsatser säger inte allt om hur jämställt det är i praktiken. Det räcker inte med bara kvantitativa mål för vissa typer av utbildningar. Det verkliga jämställdhetsarbetet handlar om ett attitydförändrande arbete och att riva rådande förtryckande maktstrukturer. Ett aktivt jämställdhetsarbete är viktigt för att behålla en hög kvalitet på den högre utbildningen.

Ett nära samarbete mellan grundskola, gymnasieskola och högskola behövs för att vi skall få en jämnare könsfördelning till olika utbildningar. En annan viktig förutsättning för att öka andelen kvinnor i den högre utbildningen och få kvinnor att satsa på den akademiska karriären är att det finns möjligheter att arbeta under ekonomiskt trygga omständigheter, vilket naturligtvis också gäller män. Därför är genomförandet av doktorandtjänster och satsning på mellantjänster kanske de två viktigaste åtgärderna för att stimulera kvinnor att påbörja en akademisk karriär. Samtidigt krävs att såväl forskarstuderande som grundutbildningsstudenter omfattas av ett rimligt föräldraförsäkringssystem. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till hur högskolan skall komma till rätta med den i dag rådande situationen när det gäller jämställdhetsproblematiken.

11. Garanterad miniminivå av lärarledd tid (punkt 6) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 22004/05:Ub473 yrkande 10.

Ställningstagande

Högskolelagen (1 kap. 9 §) anger vad den grundläggande högskoleutbildningen skall ge studenterna. Målsättningarna går inte att uppfylla utan ett adekvat stöd i form av lärarledd undervisningstid och annan handledning. Det finns exempel på att studenter vid humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet har fått nöja sig med två till fyra timmars undervisning per vecka. I nuläget finns inga garantier för att studenterna kan få adekvat stöd och handledning. Det är viktigt att det införs en sådan garanti och att det läggs fast en miniminivå för t.ex. föreläsningar, seminarier, handledning och annan pedagogisk vägledning som studenterna har rätt till. I 6 kap. 7 § högskoleförordningen, där det stadgas vad en kursplan skall innehålla, bör det införas en tionde punkt, nämligen ”10) omfattningen av lärarledd undervisningstid eller motsvarande”.

12. Resursmässiga villkor för en ny masterutbildning (punkt 7) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub473 yrkande 41.

Ställningstagande

Om man menar allvar med den nya masternivå som diskuteras i rapporten *Högre utbildning i utveckling. Bolognaprocessen i svensk belysning* (Ds 2004:2) och som kan bli en avancerad nivå mellan grundutbildning och forskning, så måste den ges bättre anslagsmässiga förutsättningar än grundutbildningen. Regeringen bör pröva vilka effekter detta kan få.

13. Allmänt om tillträde till högskolan (punkt 9) – m, c

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Tomas Högström (m) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 6 och

2004/05:Ub293 yrkande 1,

bifaller delvis motion

2004/05:Ub473 yrkande 21

och avslår motionerna

2004/05:Ub378 yrkande 4 och

2004/05:Ub473 yrkande 22.

Ställningstagande

Vår vision om mer reellt självstyre för lärosätena öppnar för en ökad lokal antagning och urvalsprocess. Vi ifrågasätter den centrala styrning som i dag sker av hur studenter skall antas till högskoleutbildning. Lärosätena har ingen makt att själva bestämma vilken typ av urval som passar bäst för just deras utbildningar. Varje lärosäte måste få bestämma hur antagningarna skall gå till på egen hand.

14. Allmänt om tillträde till högskolan (punkt 9) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub378 yrkande 4

och avslår motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 6,

2004/05:Ub293 yrkande 1 och

2004/05:Ub473 yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

För att kvaliteten i högskolans utbildningar skall upprätthållas måste studenterna ha tillräckliga förkunskaper när de påbörjar utbildningen. Högskolan kan inte ägna sig åt att repetera gymnasiekunskaper, det förlorar såväl studenter som samhälle på. Förkunskapskraven till vissa utbildningar har sänkts. Dessa måste återställas.

15. Allmänt om tillträde till högskolan (punkt 9) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkandena 21 och 22

och avslår motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 7,

2004/05:Ub293 yrkande 1 och

2004/05:Ub378 yrkande 4.

Ställningstagande

Det är inte statens uppgift att centralt styra vilka förkunskapskrav och behörighetsregler som skall gälla. Statens uppgift är i detta sammanhang bara att garantera jämlikhet och kvalitet. Högskolorna skall ha stor frihet att utarbeta egna behörighetskrav och urvalsmetoder utifrån utbildningens karaktär. Ett brett antagningssystem ger olika grupper och individer fler möjligheter att söka sig till den högre utbildningen. Antagning och urval kan göras utifrån gymnasiebetyg, högskoleprov, andra prov eller t.ex. genom intervjuer. Meriter av olika slag skall kunna beaktas när de är relevanta för utbildningens innehåll. Högskoleverket bör uppmuntra mångfaldsarbetet genom att stödja lärosätena.

16. Särbehandling vid urval (punkt 10) – m, fp

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Axel Darvik (fp) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub292 yrkande 4 och

2004/05:Ub293 yrkande 7

och avslår motion

2004/05:Ub335.

Ställningstagande

Vid ett flertal tillfällen har olika socialdemokratiska regeringar laborerat med kvotering av olika grupper för att uppnå en politiskt önskvärd balans vid landets lärosäten. En konstgjord balans kan emellertid dölja och permanenta en reell ojämlikhet. Kvotering är en åtgärd som hör hemma i en värld där

kollektivismen råder. Kvotering innebär att önskan om meritneutralitet ges upp. I stället institutionaliseras en uppdelning mellan grupper, där individer främst ses som representanter för gruppen. Likhet inför lagen är den väg till verklig jämställdhet som vi förordar. Varken negativ eller positiv särbehandling kan tolereras i jämställdhetens namn. Individen och individens kunskaper skall sättas i centrum och grupptillhörighet ses som något sekundärt.

17. Särbehandling vid urval (punkt 10) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub335

och avslår motionerna

2004/05:Ub292 yrkande 4 och

2004/05:Ub293 yrkande 7.

Ställningstagande

Huvudprincipen att studenter skall behandlas likvärdigt oavsett kön, etnicitet, religiös åskådning, sexuell läggning eller funktionshinder fastslås i lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan. Denna huvudregel är i de flesta fall en självklarhet. Dock kan det finnas tillfällen där avsteg från huvudprincipen kan vara berättigat. Därför finns det i likabehandlingslagen en bestämmelse om att särbehandling kan accepteras om den är berättigad av hänsyn till ett särskilt intresse som uppenbarligen är viktigare än intresset av att förhindra diskriminering i högskolan. Denna undantagsbestämmelse har visat sig svår att tolka. Det tveksamma rättsläget har fördröjt lärosätena i deras arbete med att öka mångfalden i högskolan, vilket är beklagligt. Likabehandlingslagen bör förtydligas på denna punkt, så att det klart framgår att positiv särbehandling utifrån kön och etnicitet får användas i syfte att bredda rekryteringen till och öka mångfalden inom högskolan.

18. Urvalsfrågor i övrigt (punkt 11) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkandena 20 och 43

och avslår motionerna

2004/05:Ub486 och
2004/05:Ub495 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Mer avancerade kurser i gymnasieskolan bör ges ett högre meritvärde än mer grundläggande kurser vid urval till högskoleutbildning. Därigenom säkerställer man att gymnasiestudenterna har det kunskapsdjup och den studievana som möjliggör en smidig övergång till högskolan.

En fråga som kan bli problematisk i framtiden är att andelen nybörjare i högskolan har minskat sedan några år tillbaka. Fler äldre studenter tränger undan nybörjarna, möjligen på grund av att de äldre studenterna ibland ges förtur genom antal redan inlästa poäng. Systemet med poängförtur bör ses över.

19. Tillämpningsområdet för lagen om likabehandling av studenter i högskolan (punkt 12) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub442 yrkande 10 och

2004/05:U257 yrkandena 23 och 24

och avslår motion

2004/05:So604 yrkande 7.

Ställningstagande

Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan bygger på principen om rätt till likabehandling utan åtskillnad på grund av t.ex. kön, ålder eller sexuell läggning. Lagen ålägger högskolor och universitet att aktivt främja studenters lika rättigheter samt att förebygga och förhindra trakasserier på grund av sexuell läggning. Det är anmärkningsvärt att denna lag inte gäller Polishögskolan och Försvarshögskolan. Det finns inget som tyder på att dessa högskolor är undantagna från den heterosexuella norm som finns i vårt samhälle. Därför bör likabehandlingslagen ändras så att Försvarshögskolan och Polishögskolan ingår i tillämpningsområdet för den.

20. Sanktionsmöjligheter i lagen om likabehandling av studenter i högskolan (punkt 13) – kd, c

av Torsten Lindström (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub276 yrkande 16 och

2004/05:Ub473 yrkande 34.

Ställningstagande

Likabehandlingslagen innehåller inte några sanktionsmöjligheter mot lärosäten som underlåter att uppfylla lagens krav på aktiva åtgärder. Lagen är därmed tandlös. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om lämpliga sanktionsmöjligheter i sådana fall.

21. Studentkontrakt (punkt 14) – fp, mp

av Ulf Nilsson (fp), Axel Darvik (fp) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub378 yrkande 10 och

2004/05:K459 yrkande 5.

Ställningstagande

Studenternas rättssäkerhet inom högskolan kan stärkas genom att man inför studentkontrakt. Ett bra kontrakt måste innebära rättigheter och skyldigheter för båda parter – studenterna och lärarna. Varje institution bör upprätta ett sådant kontrakt. Där skall regleras bl.a. principer för hur rättning och betygsättning skall gå till. Studenten skall ha rätt att överklaga sitt betyg eller få sin uppsats bedömd av en annan lärare, i slutändan av en av institutionens professorer eller någon fristående granskare. För doktorander kan anges exempelvis hur mycket handledning som den enskilda forskarstudenten har rätt till. För grundutbildningsstudenter kan anges t.ex. krav på närvaro, antal studietimmar kursen omfattar och betygskrav för godkänt m.m. För att främja arbetet med studentkontrakt bör regeringen ge Högskoleverket i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med studentkontrakt på fem lärosäten.

22. Studenternas rättssäkerhet i övrigt (punkt 15) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub441 yrkande 9

och avslår motion

2004/05:Ub276 yrkande 15.

Ställningstagande

En god institution skall bejaka och följa de regler som bestäms av statsmakterna och av högskolan själv. Institutionen skall utreda regelbrott, i synnerhet när de drabbar studenterna, och vidta åtgärder för att förebygga att samma fel uppstår igen. Den skall också göra erforderlig uppföljning. Erfarenheten visar att få institutioner motsvarar idén om den goda institutionen. Högskoleverket har på regeringens uppdrag år 2001 lagt fram förslag till 20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet. Först långt senare har regeringen gjort ändringar i högskoleförordningen på grundval av en del av verkets förslag. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2005. Det är mycket angeläget att kvaliteten på högskolornas lokala regelverk och studenternas rättssäkerhet blir föremål för genomgripande förslag och beslut.

23. Studenternas rättssäkerhet i övrigt (punkt 15) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 15

och avslår motion

2004/05:Ub441 yrkande 9.

Ställningstagande

Högskolorna bedriver i flera fall myndighetsutövning i förhållande till studenterna vad gäller antagning, examination, beviljande av studieuppehåll, rätt att fullfölja utbildning, rätt till omtentamen, byte av examinator, tillgodoräkning av poäng m.m. Högskolornas lokala regelverk måste ses över oftare av JO och Högskoleverket. Regler som rör studieuppehåll, antagning och rätten att genomgå prov bör också regleras i högskoleförordningen på ett tydligare sätt. Högskolornas lokala regelverk finns inte alltid sammanställda eller till-

gängliga, vilket leder till stora skillnader i praxis mellan olika högskolor och mellan olika delar av samma högskola, och därmed till att det blir svåröverskådligt för den enskilda studenten. Givetvis bör högskolorna vara skyldiga att dokumentera sin praxis och också att motivera alla beslut skriftligt. Regeringen bör göra de förändringar av högskoleförordningen som behövs för att garantera detta.

24. Kårobligatoriet (punkt 16) – m, fp, kd, c, mp

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Axel Darvik (fp), Torsten Lindström (kd), Tomas Högström (m), Håkan Larsson (c) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub203,
2004/05:Ub220,
2004/05:Ub227,
2004/05:Ub259 yrkande 7,
2004/05:Ub276 yrkande 14,
2004/05:Ub293 yrkande 11,
2004/05:Ub317,
2004/05:Ub372 samt
2004/05:Ub473 yrkandena 30–32,
bifaller delvis motion
2004/05:Ub378 yrkande 11
och avslår motion
2004/05:Ub392.

Ställningstagande

Kårobligatoriet är principiellt felaktigt och bör därför avskaffas. Även studenter bör själva få välja vilken förening de vill vara med i. Obligatoriets existens är ett bevis för hur liten tilltro som den svenska staten har till studenternas förmåga att skapa och upprätthålla frivilliga sammanslutningar för att tillvara sina intressen.

Det finns en rad frågor som behöver lösas på vägen mot obligatoriets avskaffande. För att frågorna skall bli noggrant utredda vill vi att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning. Utredningen skall ta fram en handlingsplan för avvecklingen samt en tidsplan för denna, varefter regeringen senast i vårpropositionen 2007 skall återkomma till riksdagen. Handlingsplanen kan innehålla övergångsregler.

I direktiven till utredningen måste ett antal moment preciseras. Först och främst måste utredningen granska de strukturer som i dag existerar för val av

studentrepresentanter till olika organ inom lärosätena, presentera alternativ för en frivillig kårverksamhet samt i övrigt föreslå nya former för studentinflytandet. Utredningen skall lämna förslag till hur studentinflytandet över den akademiska och studiesociala kvaliteten kan vidareutvecklas vid ett avskaffande av obligatoriet. Studenternas möjlighet att bedriva utbildningsbevakning skall särskilt belysas. Härvidlag skall särskild hänsyn tas till frågan om studentkårernas oberoende gentemot lärosätena. Utredningen skall vidare granska och lämna förslag på framtida definitioner och avgränsning av studentkårernas kompetens. I arbetet med att finna nya former för studentinflytande skall behovet av kontinuitet beaktas. Utredningen skall också studera de nuvarande reglerna för beskattning av landets kårer och nationer och beakta de frågor kring momsredovisning, fastighetsbeskattning och beskattning av verksamheter som kan komma att bli aktuella vid ett avskaffande av obligatoriet. Särskild uppmärksamhet skall ägnas förhållandena för nationerna vid Lunds universitet och Uppsala universitet och hur dessa nationers studiesociala kvalitet fortsatt skall kunna upprätthållas vid ett avskaffande av obligatoriet. Utgångspunkten skall vara att dagens kårer och nationer inte missgynnas skattemässigt när obligatoriet avskaffas.

25. Högskolans tillgänglighet för funktionshindrade (punkt 17) – fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Axel Darvik (fp) och Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/04:Ub378 yrkande 7.

Ställningstagande

Alla som vill och kan skall kunna studera. Det är bra för individen och bra för samhället. Men studerande med funktionshinder möter ibland sådana svårigheter att vissa ger upp. Studenter med rörelsehinder har i dag rätt att ansöka om statligt s.k. särskilt utbildningsstöd. Det går till sådan personlig assistans som behövs under studietiden och som inte bör tillgodoses genom kommunen eller genom stödåtgärder av lärosätet. Studenter med andra former av funktionshinder, t.ex. studenter med psykisk ohälsa och neuropsykiatrisk problematik, har i dag inte rätt till detta stöd. Det är viktigt att se över situationen för studerande med psykiska funktionshinder, eventuellt genom en försöksverksamhet där den grupp studenter som har rätt att ansöka om särskilt utbildningsstöd utvidgas.

26. Nationella riktlinjer för Studenthälsan (punkt 18) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub441 yrkande 12.

Ställningstagande

Det finns i dag ett ideellt nationellt nätverk mellan Studenthälsan i hela landet. Däremot saknas nationellt fastslagna riktlinjer för hur arbetet i Studenthälsan skall bedrivas. Sådana behövs för att man skall kunna mäta behov och utnyttjande av Studenthälsan i ett längre perspektiv. Eftersom ohälsa är ett symptom på bakomliggande stress- och arbetsmiljöfaktorer kan just sådana mätningar blottlägga strukturella problem inom utbildningarna och den studieresociala miljön. Regeringen bör därför slå fast nationella riktlinjer för studenthälsoarbetet.

27. Uppföljning av studenterna (punkt 19) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 5.

Ställningstagande

Att man som student i princip kan klara sig igenom en hel utbildning utan att klara av sina studier, är ett slöseri med såväl statens finanser som studentens ekonomi och studentens tid. Dagens system för tilldelning av anslag ger uppenbarligen inte tillräcklig motivation för lärosätena att prioritera uppföljning, även om undantag finns. Lärosätena bör i större utsträckning följa upp hur det går för studenterna under inledningen av studietiden och vid behov kanske erbjuda studievägledning eller kurser i studieteknik.

28. Validering (punkt 20) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Sf288 yrkande 24,

bifaller delvis motion

2004/05:Sf360 yrkande 11

och avslår motionerna

2004/05:Ub340 yrkande 1,

2004/05:Ub473 yrkande 44 och

2004/05:N239 yrkande 16.

Ställningstagande

Ett enklare och mer ändamålsenligt alternativ för validering bör erbjudas. Vid sidan om jämförande pappersstudier och ekvivalering kurs efter kurs bör det införas allmänna tester på de faktiska kunskaper som en viss person besitter. Det är det väsentliga och det som faktiskt efterfrågas på arbetsmarknaden. Dessa tester skall genomföras ofta och vid regelbundet återkommande tillfällen på de flesta av landets högskolor och universitet.

29. Validering (punkt 20) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag till beslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub473 yrkande 44 och

2004/05:N239 yrkande 16

och avslår motionerna

2004/05:Ub340 yrkande 1,

2004/05:Sf288 yrkande 24 och

2004/05:Sf360 yrkande 11.

Ställningstagande

För att ta till vara den kompetens och kunskap som människor skaffar sig i ett annat land eller utanför det traditionella utbildningssystemet är det nödvändigt att använda validering som en metod. Det är alldeles för många invandrare som på grund av svårigheter att validera utbildningar utför arbeten som

de är överkvalificerade för. Valideringsdelegationen har funnits i snart ett år, men har haft svårigheter att åstadkomma konkreta åtgärder. Delegationen måste under resterande tid i större omfattning arbeta för att uppfylla de mål som satts för den.

30. Validering (punkt 20) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Sf360 yrkande 11,

bifaller delvis motion

2004/05:Sf288 yrkande 24

och avslår motionerna

2004/05:Ub340 yrkande 1,

2004/05:Ub473 yrkande 44 och

2004/05:N239 yrkande 16.

Ställningstagande

Många av de nya svenskarna har utbildning eller annan kompetens som inte bekräftas av den svenska arbetsmarknaden. Åtskilliga studier åskådliggör hur nya svenskars erfarenhet och kompetens inte tas till vara. En viktig åtgärd i detta sammanhang är att utveckla system som säkrar tydliga kriterier och standardiserade metoder för validering, så att kompetens och betyg tidigt valideras på ett korrekt sätt. För att på ett enkelt sätt validera människors kunskaper skulle man kunna införa ett allmänt test inom aktuellt kunskapsområde. Då kan man se vad personen kan och inte kan. Det är de faktiska kunskaperna som är det viktiga.

31. Internationellt utbyte vid svenska universitet och högskolor (punkt 21) – m

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub293 yrkande 3,

bifaller delvis motion

2004/05:Ub378 yrkande 12

och avslår motion

2004/05:Ub422.

Ställningstagande

Den högre utbildningen måste internationaliseras och svenska universitet och högskolor kunna erbjuda utbildningar som står sig i ett alltmer globaliserat utbildningssamarbete. Sverige måste bli ett land dit utländska studenter söker sig för att skaffa sig en högkvalitativ utbildning. Våra lärosäten måste arbeta för att bli globala, attraktiva studiemiljöer som ger individer från hela världen bildning och förutsättningar för en global arbetsmarknad.

32. Internationellt utbyte vid svenska universitet och högskolor (punkt 21) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2004/05:Ub378 yrkande 12,
bifaller delvis motion
2004/05:Ub293 yrkande 3
och avslår motion
2004/05:Ub422.

Ställningstagande

Studier utomlands berikar den enskilda studenten och gör att samhället i stort får tillgång till personer med en bred, vittomfattande kompetens. Målet bör vara att samtliga studenter som läser i syfte att ta en magisterexamen skall befinna sig vid ett lärosäte i ett annat land under en del av utbildningstiden. Det är också angeläget med fler utländska studenter vid de svenska högskolorna. Ett betydelsefullt led i en sådan satsning är att bygga upp fler utbildningar där huvudspråket inte är svenska. En viss del av varje universitets kurser bör ges på exempelvis engelska. Rekryteringen av lärare från andra länder måste förbättras. Det ställer krav på lärosätena att skapa attraktiva villkor för utländska akademiker som kan tänka sig att arbeta här. En utbyggnad av högskolan som inte är maniskt inriktad på att enbart tillfredsställa kvantitativa planmål för ett visst antal utbildningsplatser utan främst tar hänsyn till utbildningens kvalitet gör det möjligt att avsätta mer resurser för att förbättra lärarekryteringen. Det är viktigt att Sverige är i fas med de förändringar som andra länder genomför och att vi aktivt driver våra frågor i det internationella samarbetet på utbildningsområdet.

33. Ny internationellt jämförbar masterexamen (punkt 22) – fp
av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub378 yrkande 13.

Ställningstagande

Den ökande rörligheten bland studenter och den tilltagande internationaliseringen av arbetsmarknaden ställer nya krav på att det skall vara lätt att jämföra olika slags examina. Det viktigaste är inte att utbildningarna exakt motsvarar varandra, utan att det finns utarbetade, allmänt erkända metoder att jämföra olika examinas innehåll. Högskoleverket och de enskilda universiteten skall vara skyldiga att vid studenters examination kunna ge en fullständig beskrivning av utbildningens innehåll. Därutöver bör en ny internationellt jämförbar masterexamen inrättas i Sverige. Det gör det möjligt även för studenter att kunna konkurrera på lika villkor inom exempelvis den alltmer integrerade europeiska ekonomin.

34. Utbildning i Öresundsregionen (punkt 23) – m, fp

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Axel Darvik (fp) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sf356 yrkande 5 och 2004/05:N403 yrkande 24.

Ställningstagande

Den fria rörligheten för arbetskraft i Öresundsregionen hindras av den nuvarande utformningen av utbildningssystemen. Arbetsgivare på båda sidor om sundet har svårt att värdera varandras utbildningar, eftersom det saknas synkronisering. Man bör underlätta för studenter att studera på båda sidor av sundet. Målet bör vara att det inte skall vara svårare att under studietiden växla mellan ett danskt och ett svenskt universitet än det är att växla mellan olika universitet inom respektive land. Danska och svenska staten har en viktig uppgift att diskutera vilka regler och bestämmelser som kan samordnas.

35. Rekrytering av högskolelärare (punkt 24) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkande 13

och avslår motion

2004/05:Ub276 yrkande 3.

Ställningstagande

Eftersläpningen i andelen disputerade lärare är stor, speciellt på de yngre lärosätena. Målet måste vara att andelen disputerade lärare når 50 % av högskolans lärarkår.

36. Rekrytering av högskolelärare (punkt 24) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 3

och avslår motion

2004/05:Ub473 yrkande 13.

Ställningstagande

Behovet av kompetenta högskolelärare är i dag mycket stort på sina håll. Högskolan har behov av kvalificerade lärare, såväl vetenskapligt som pedagogiskt skickliga, och av en långsiktig strategi för hur rekryteringen skall kunna genomföras, inte minst med tanke på de kommande pensionsavgångarna.

37. Meritvärdering vid tillsättning av lärare (punkt 25) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkande 11.

Ställningstagande

Erfarenheten visar att man vid anställning av lärare i högskolan brukar fästa stor vikt vid de vetenskapliga meriterna, bl.a. beroende på att de pedagogiska meriterna är svåra att mäta. Lika stor vikt bör läggas vid både vetenskaplig och pedagogisk skicklighet. Högskoleverket bör åstadkomma metoder för att säkerställa och utveckla detta.

38. Kompetensutveckling av lärare (punkt 26) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkandena 12, 15 och 17

och avslår motion

2004/05:Ub314.

Ställningstagande

Det är angeläget att lärarnas kompetensutveckling säkerställs. Adjunkterna betyder mycket i undervisningen inom högskolan. Det är rimligt att yngre respektive nyanställda adjunkter erbjuds möjlighet att inom anställningen gå igenom forskarutbildning. Varje lärare bör ha en egen skriftlig kompetensutvecklingsplan som kontinuerligt uppdateras i samråd mellan lärare och lärosätet. För att organisera lärarnas praktisk-pedagogiska utbildning finns det fördelar med en modell där lärosätena får ansvar för den pedagogiska utbildningen av lärare i hela landet inom ett ämnesområde. Det innebär exempelvis att alla högskolelärare i kemi genomgår en pedagogisk utbildning vid endast ett lärosäte i Sverige, en utbildning som vilar på praktisk pedagogik och hur denna kan användas specifikt för högskolekurser i kemi.

39. Lärarfrågor i övrigt (punkt 27) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkandena 14 och 16.

Ställningstagande

Högskolans struktur måste skapa sådana möjligheter att människors olikheter kan tas till vara. Både lektorer och adjunkter har en given plats inom högsko-

lesfären. Det skall vara möjligt att profilera sig som enbart högskolelärare eller enbart forskare. Det är inte allom givet att vara en god pedagog, och det är inte allom givet att vara en god forskare.

Möjligheter att skapa tidsbegränsade lärartjänster, exempelvis vid de konstnärliga högskolorna, är viktigt för att man skall kunna inhämta kunskap och inspiration från fältet.

40. Distansutbildning (punkt 28) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 20.

Ställningstagande

Distansutbildning har en allt viktigare funktion att fylla, ju mer det livslånga lärandet ökar i betydelse. Inrättandet av Nätuniversitetet är därför mycket värdefullt. Distansutbildning som utbildningsform är speciellt värdefull för studerande som av familje- eller arbetsmarknadsskäl inte kan flytta till en ordinarie högskoleort. Distansutbildningar har även öppnat upp för lokala lärcentrum, som samlar studenter på mindre orter till studier på distans från lärosätet. Det krävs dock betydande insatser för att utveckla pedagogiska former som gör distansutbildningarna till en fullgod lärandemiljö.

41. Övergripande riktlinjer för utbildningen inom högskolan (punkt 29) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkandena 8 och 9

och avslår motion

2004/05:MJ510 yrkande 7.

Ställningstagande

Såväl enskilda personer verksamma inom universitet och högskolor som vetenskapssamhället i stort har ett ansvar för att verksamheten bedrivs med respekt för samhällets värdegrund. Det västerländska samhället är byggt på en värdegrund av kristen etik och västerländsk humanism. Människans unika och

lika värde, människolivets okränkbarhet och individens frihet är grundpelare i denna värdegrund. Dessa värderingar är en viktig förutsättning för ett tolerant och öppet samhälle där mångfald i kunskapsutvecklingen råder. Värdegrunden för högskolans verksamhet bör därför framgå av högskoleförordningen. Etiska aspekter bör vägas in i samtliga utbildningar inom högskolan. Vad innebär begrepp som etik och moral, akademisk frihet, lojalitet mot överordnade, kollegialitet, respekt för studenter, professionalism, yrkesetik? Dessa frågor är exempel på sådant som etiska samtal kan vara ägnade att belysa. Varje högskola bör få i uppdrag att redovisa hur de etiska frågorna implementeras, och Högskoleverket bör få i uppdrag att verka för att etiska dimensioner, utifrån samhällets värdegrund, naturligt integreras inom samtliga utbildningsområden.

42. Övergripande riktlinjer för utbildningen inom högskolan (punkt 29) – mp

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:MJ510 yrkande 7

och avslår motion

2004/05:Ub473 yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

På högskolenivå bör hållbar utveckling ingå som en central del i målsättningarna för undervisningen och skrivas in i högskolelagen. Utbildningen skall vara tvärvetenskapligt och tvärsektoriellt gränsöverskridande. Hållbar utveckling skall samtidigt vara en självklar del av Högskoleverkets kvalitetsgranskning.

43. Kunskaper om mäns våld mot kvinnor (punkt 30) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub404

och bifaller delvis motion

2004/05:Ub455.

Ställningstagande

Våld mot kvinnor är ett växande problem i vårt samhälle och måste motverkas på alla tänkbara sätt. En åtgärd är att se till att de yrkesgrupper som kommer i kontakt med kvinnor som har eller kan misstänkas ha blivit utsatta för misshandel har en adekvat utbildning för att kunna möta dessa kvinnor på bästa sätt. Regeringen bör föra in krav på kunskap om mäns våld mot kvinnor i examensordningens skrivningar för de utbildningar som leder till examen som barnmorska, läkare, lärare, psykolog, psykoterapeut, sjuksköterska, socionom och tandläkare samt för social omsorgsutbildning. Detsamma bör övervägas när det gäller de utbildningar som leder till examen som röntgensjuksköterska, sjukgymnast, specialistsjuksköterska och specialpedagog.

44. Jämställdhet i examensordningen (punkt 31) – v, mp

av Britt-Marie Danestig (v) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub336.

Ställningstagande

Jämställdhet är en politisk viljeyttring som alla politiska partier har enats om. Därför har jämställdhetssträvandena också skrivits in i de dokument som styr skola och högre utbildning. För att kunna leva upp till det som står i läroplanerna för skolan, i skollagen och högskolelagen krävs kunskap hos all personal i skola och högskola. Men framför allt måste elever och studenter ges kunskap för att själva kunna bilda sig en egen uppfattning, ta ställning och själva agera för förändring.

I Lpo 94 och Lpf 94 finns avsnitt om skolans uppdrag respektive skolans huvuduppgifter. I dessa avsnitt beskrivs ett antal perspektiv som skall finnas med i all undervisning. Där bör det läggas till ett genusperspektiv. Tillägget i Lpo 94 bör ges följande lydelse: *Genom genusperspektivet får eleverna möjlighet att ytterligare nyansera frågorna om mångfald, makt och jämlikhet. Undervisningen stödjer därmed eleverna i deras identitetsskapande process samt ger dem förutsättningar att själva ta ställning och påverka rådande könsmaksstrukturer.* I Lpf 94 bör avsnittet om genusperspektiv placeras direkt efter det etiska perspektivet och ges följande lydelse: *Genusperspektivet stödjer elevernas utveckling och identitetsskapande process. Det skall ge kunskap om maktrelationen mellan gruppen kvinnor och gruppen män samt om hur begreppen kvinnligt och manligt konstrueras inom en patriarkal ordning. Det skall ge eleverna förutsättningar att själva ta ställning och kunna påverka rådande könsmaksstrukturer.*

På högskolenivå måste som ett första steg kunskapsaspekten av jämställdhet skrivas in i examensordningen. Det gäller alla examina, men det är särskilt viktigt i alla de utbildningar som leder till yrken som medför arbete med människor och behandlar människors liv, såsom lärare, läkare, sjuksköterskor, jurister, socionomer, psykologer, studievägledare m.fl. Den nuvarande formuleringen för lärarexamen är både vag och oklar. Den bör i stället lyda: *Lärarstudenten skall inse betydelsen av könsmaktsordning i skolans hela verksamhet och i undervisning, i relationen till eleverna likaväl som vid val av och presentation av ämnesstoff.* Genuskunskap måste också prioriteras i all lärarfortbildning liksom i fortbildning för de övriga nyss nämnda yrkesgrupperna.

45. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet (punkt 32) – fp, mp
av Ulf Nilsson (fp), Axel Darvik (fp) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:L295 yrkande 9
och bifaller delvis motionerna
2004/05:Ub442 yrkande 7,
2004/05:U257 yrkande 28 och
2004/05:So604 yrkande 10.

Ställningstagande

Av en kartläggning som redovisades av Folkhälsoinstitutet 1997 framgår att undervisning vid högskolor om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation förekommer endast i begränsad omfattning. Högskoleutbildningar för yrken i vilka man kommer i kontakt med homosexuella, bisexuella och transpersoner som behöver stöd, är viktiga. Det gäller t.ex. lärare, socionomer, läkare, präster, psykologer, jurister och poliser. Högskoleverket bör få i uppdrag att lägga upp en plan för hur undervisningen skall kunna förbättras på denna punkt inom ramen för arbetet med de allmänna demokratiska grundvärdena om respekt för mångfalden.

46. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet (punkt 32) – v
av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:U257 yrkande 28

och bifaller delvis motionerna
2004/05:Ub442 yrkande 7,
2004/05:L295 yrkande 9 och
2004/05:So604 yrkande 10.

Ställningstagande

Högskolan har en viktig roll för att undanröja diskriminering och osynliggörande av homo-, bi- eller transsexuella (HBT) personer. Det är därför viktigt att säkerställa att undervisning om homo- och bisexuella och transpersoner är integrerad och systematisk. Regeringen bör ge Högscoleverket i uppdrag att verka för att undervisningen vid högskolor har ett integrerat HBT-perspektiv.

47. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet (punkt 32) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2004/05:So604 yrkande 10
och bifaller delvis motionerna
2004/05:Ub442 yrkande 7,
2004/05:L295 yrkande 9 och
2004/05:U257 yrkande 28.

Ställningstagande

I många yrken där man möter människor i känsliga situationer eller fattar beslut om människors personliga förhållanden är det viktigt att personalen har kompetens om homo-, bi- och transsexualitet (HBT) för att man skall undvika diskriminerande eller kränkande behandling. Högscoleverket bör undersöka för vilka yrken det kan vara befogat att säkerställa att kunskaper om HBT-frågor och bemötandefrågor förmedlas och på vilket vis detta bör ske.

48. Språkutbildning (punkt 35) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2004/05:Ub333 yrkandena 1 och 2
och avslår motionerna
2004/05:Ub244,

2004/05:Ub245 yrkande 1 och
2004/05:Ub438 yrkande 1.

Ställningstagande

I och med undertecknandet av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk har Sverige förbundet sig att tillhandahålla undervisning i de nationella minoritetsspråken på alla utbildningsnivåer, däribland högskolenivån. Många språkämnen har en utsatt position vid universitet och högskolor med ansträngd ekonomi och få studerande. De nationella minoritetsspråkens ställning vid högskolan är hotad.

De nationella minoritetsspråken förekommer i flera av de nordiska länderna. Högskoleverket har föreslagit att man skall stärka det nordiska samarbetet vad gäller dessa språk. Det som behövs är en gemensam nordisk strategi för minoritetsspråk inom den högre utbildningen. Regeringen bör agera för att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet får i uppdrag att utarbeta en sådan strategi inom ramen för det nordisk språksamarbetet.

Vad gäller jiddisch och romani chib, som inte finns i det reguljära kursutbudet vid något av de svenska lärosätena och inte heller vid något annat större nordiskt universitet, har Högskoleverket föreslagit att det utarbetas en nationell policy för vilka språk som anses oundgängliga i den svenska högskolan, både avseende undervisning och forskning. Regeringen bör ge Högskoleverket i uppdrag att i samarbete med Vetenskapsrådet ta fram en sådan policy.

49. Gemensam europeisk examensordning (punkt 39) – m

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub293 yrkande 8

och avslår motion

2004/05:Ub378 yrkande 17.

Ställningstagande

Bolognaprocessen, som syftar till att öka rörligheten inom Europa när det gäller studenter och lärare, är viktig. Att underifrån kunna harmonisera de olika europeiska högre utbildningssystemen för att underlätta för studenter att tillgodogöra sig kurser från flera universitet i Europa i sin examen är viktigt. En gemensam europeisk examensordning, med en treårig grundnivå och en tvåårig masternivå, är också en god idé så länge den arbetas fram underifrån, bygger på frivillighet och inte innebär att nationella examina tas bort. De svenska universitet och högskolor som så önskar skall redan från början kunna delta i systemet för en europeisk examensordning.

50. Gemensam europeisk examensordning (punkt 39) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub378 yrkande 17

och avslår motion

2004/05:Ub293 yrkande 8.

Ställningstagande

När nu regeringen inleder arbetet på att skapa en svensk masterexamen som skall passa i en gemensam europeisk examensordning, måste det ställas höga krav på att denna examen skall innehålla ämnesfördjupning, kvalificerad vetenskaplig uppsats m.m. Den magisterexamen med ämnesbredd som regeringen tidigare har infört bidrar till att sänka statusen på magisterexamen, eftersom denna examen inte längre behöver innehålla kvalificerad ämnesfördjupning.

51. Gemensamt europeiskt betygssystem (punkt 40) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 19.

Ställningstagande

Bolognaprocessen eftersträvar att utveckla det europeiska samarbetet inom högre utbildning i syfte att främja studenternas rörlighet över gränserna. Sverige bör också på nationell nivå agera för att främja detta syfte. Det är dock viktigt att Sverige arbetar för att betygen även fortsatt skall vara målrelaterade, dvs. vara ett "kvitto" på att den studerande har uppnått en viss kunskaps- och färdighetsnivå inom ämnesområdet.

52. Utbildning för yrkesexamen (punkt 41) – m, fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Axel Darvik (fp), Torsten Lindström (kd) och Tomas Högström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub378 yrkande 19.

Ställningstagande

Högskoleutbildning skall kunna leda till en generell examen eller en yrkesexamen. Båda typerna av examen behövs, eftersom arbetslivet efterfrågar klara kompetenser för anställning. Inom vissa fackområden har en tradition utvecklats där examen mer eller mindre betraktas som en yrkesexamen, även om den inte officiellt kallas för det, t.ex. civilekonomutbildningen. En yrkesexamen medför också större förutsägbarhet genom att studenter och arbetsgivare vet att utbildningen är uppbyggd med sammanhängande kurser. Många studenter vill veta att deras utbildning är gångbar i arbetslivet. Branschorganisationerna skall vara med och värdera examina. Regeringen bör göra en översyn av vilka utbildningar som skall kunna ge en yrkesexamen.

53. Treterminssystem (punkt 42) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub321 yrkande 7,

bifaller delvis motionerna

2004/05:Ub464 och

2004/05:Ub473 yrkande 29

samt avslår motion

2004/05:Ub458.

Ställningstagande

Det bör vara möjligt att ägna sig åt seriösa heltidsstudier med stöd av studiemedel även under sommaren. Därför bör ett treterminssystem införas. Detta är en reform som många studenter önskar sig. Det skulle innebära ökad ekonomisk trygghet, i och med att en del av studieåret som nu inte är studiemedelsberättigad kan bli det. Flera högskolor har uttryckt sitt intresse för att pröva på treterminssystem, men de skulle vilja att staten följer upp hur det går med

t.ex. lärarnas arbetstid. Högskolorna bör inbjudas att delta i en försöksverksamhet med treterminssystem. Att studenterna kan ta examen snabbare än på andra högskolor kan bli ett sätt för de lärosäten som deltar i försöket att attrahera fler studenter.

54. Treterminssystem (punkt 42) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub473 yrkande 29,

bifaller delvis motionerna

2004/05:Ub321 yrkande 7 och

2004/05:Ub464

samt avslår motion

2004/05:Ub458.

Ställningstagande

I dag finns möjlighet att införa treterminssystem, men det har hittills inte skett. Motiven bakom tanken på ett sådant system är att öka genomströmningen, säkerställa studentens försörjning för en större del av året, förenkla utbytet med utlandet samt förkorta utbildningstiderna för studenterna. Lärosätena bör få i uppdrag att aktivt utveckla ett treterminssystem. Dock kan treterminssystemet fungera sämre för doktorander än för studenter i grundutbildning. Doktorander arbetar betydligt mer än 40 veckor per år redan nu. Att införa krav på 45 poäng per läsår skulle således öka pressen ytterligare på doktoranderna och faktiskt vara omöjligt att genomföra inom ramen för det befintliga poängräkningssystemet.

55. Studieorganisatoriska frågor i övrigt (punkt 43) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub276 yrkande 9

och avslår motionerna

2004/05:Ub418 och

2004/05:Kr239 yrkande 15.

Ställningstagande

Studenters möjlighet att ha offentliga uppdrag är viktig. För att möjliggöra detta bör studenter som innehar offentliga uppdrag få rätt att fullgöra sitt uppdrag utan att studierna påverkas negativt. Därför måste studenter med offentliga uppdrag ges möjlighet att genomföra examination och andra obligatoriska moment i utbildningen vid andra tillfällen under samma termin, när deltagande i dessa omöjliggörs av det offentliga uppdraget.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i yttrandet.

1. Det ekonomiska ansvaret för lärcentrum (punkt 8) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Kommunala lärcentrum erbjuder i dag såväl grundläggande vuxenutbildning som gymnasial vuxenutbildning, påbyggnadsutbildningar, kvalificerad yrkesutbildning och högskoleutbildning. Glesbygdsverkets rapport om lärcentrum visar tydligt att dessa växt upp utifrån lokala och regionala behov och förutsättningar. Dessvärre drivs ofta verksamheten som tidsbegränsade projekt, vilket skapar osäkerhet och otrygghet.

Vänsterpartiet menar att verksamheten vid lärcentrum bör få möjlighet att utvecklas och få en betydligt fastare form. Vår uppfattning är också att flera kommuner bör kunna samarbeta om en gemensam infrastruktur med ett större lärcentrum i en större kommun som nav och med olika mindre lärcentrum i angränsande mindre kommuner som lättillgängliga satellitenheter. Den typen av organisation har man goda erfarenheter av i Storbritannien. Verksamheten bör tillföras ytterligare medel. De 20 miljoner som fördelas av CFL, Centrum för flexibelt lärande, för investerings- och utvecklingskostnader och de 350 miljoner som avsattes för år 2002 för att stärka kommunernas arbete med utvecklingen av infrastrukturen för vuxnas lärande, varav bidrag till lärcentrum var en möjlighet, har visat sig vara otillräckliga. Vi anser att en hållbar lösning för finansieringen av lärcentrum som permanenta lärmiljöer måste tillskapas.

2. Urvalsfrågor i övrigt (punkt 11) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Axel Darvik (fp).

Folkpartiet har i annan motion fört fram förslag om att betygen skall viktas efter sin betydelse för den sökta utbildningen. Samtidigt har vi föreslagit att obligatoriska kurser i språk, naturvetenskapliga ämnen m.m. skall öka i gymnasieskolans studieförberedande program. Vi har också föreslagit att en studentexamen skall införas och att den skall ge behörighet till högskolestudier. Vi återkommer i samband med kommande beslut om antagningsreglerna med förslag till regler, som premierar studerande som valt teoretiskt kvalificerade kurser i gymnasieskolan.

3. Validering (punkt 20) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

I dag måste en asylsökande vänta till dess att han eller hon fått uppehållstillstånd, innan betyg översätts och kompletterande yrkesutbildning ges. Den nedbrytande väntan som detta ofta leder till försämrar möjligheterna till en positiv integration. Vänsterpartiet anser det viktigt att vuxnas betyg ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning ges utan dröjsmål.

4. Dramapedagogutbildning (punkt 37) – kd

av Torsten Lindström (kd).

Dramapedagogiken används med stor framgång i olika problemsituationer i skolan, men också organisationer, föreningar, vårdsektorn, näringsliv och teater använder sig av dramapedagogik. Behoven av dramapedagogik är stora och efterfrågan på utbildade dramapedagoger överstiger med råge tillgången.

5. Dramapedagogutbildning (punkt 37) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Utbildning inom drama kan ha stor och positiv betydelse i skolan för att stärka elevernas självförtroende och förmåga till empati. Det är därför viktigt att blivande lärare kan ta med drama i sin utbildning, vilket den nuvarande lärarexamen ger möjlighet till. Det är också angeläget att högskolor som ger lärarutbildning erbjuder kurser i drama.

6. Gemensamt europeiskt betygssystem (punkt 40) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Den sjugradiga betygsskalan i ECTS-systemet, som rekommenderas som ett led i Bolognaprocessen, är grupprelaterad. Tanken att Sverige skulle använda den skalan men tillämpa den målrelaterat är absurd. Därmed skapas definitivt inte någon tydlighet i jämförelsen mellan utbildningar från olika länder. En sjugradig betygsskala skulle sannolikt få skadliga effekter. Risken är uppenbar för att examinationen förskjuts i riktning mot detaljer och kvantifierbara resultat, och detta i sin tur kommer ofrånkomligen att påverka studenternas lärande på ett sätt som inte alls överensstämmer med målen enligt högskolelagen och examensordningen. Dessutom finns det en risk att den sjugradiga skalan skall smitta av sig på betygssystemet i gymnasieskolan och grundskolan, vilket inte heller är önskvärt.

7. Utbildning för yrkesexamen (punkt 41) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Det finns goda skäl att överväga om det skall finnas en yrkesexamen för civilekonomer, liksom det redan finns för civilingenjörer. Vänsterpartiet utgår från att examensordningen kommer att ses över med anledning av Bologna-processen. Vi vill dock invänta regeringens förslag i den aviserade högskolepropositionen och har därför avstått från att reservera oss på denna punkt.

8. Lunds universitets historiska museum (punkt 44) – 1 fp

av Ulf Nilsson (fp).

Problemen för Lunds universitets historiska museum kvarstår trots de tillskott som beskrivs i betänkandet. Enligt vår mening borde problemen lösas genom att museet ges status som filial till Statens historiska museum. Museets verksamhet i Lund, med ansvar bl.a. för insamlingen av fornynd från södra Sverige, skall säkras inom ramen för Statens historiska museums verksamhet. Detta bör medföra åtgärder i budgeten för utgiftsområde 17 *Kultur, medier, trossamfund och fritid*. För detta utgiftsområde har kulturutskottet beredningssansvaret.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2004

2004/05:Ub201 av Tobias Billström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Lunds universitets historiska museum.

2004/05:Ub203 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet vid de svenska högskolorna och universiteten.

2004/05:Ub211 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättning av styrelser och ordförande för högskolor och universitet.

2004/05:Ub220 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet vid de svenska högskolorna och universiteten.

2004/05:Ub225 av Peter Danielsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den politiska representationen i universitets- och högskolestyrelser kraftigt bör minskas.

2004/05:Ub227 av Anders Sjölund och Tomas Högström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om avskaffande av kårobligatoriet.

2004/05:Ub240 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rekrytering av tandsköterskor.

2004/05:Ub244 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att bevara universitetsutbildning i småspråken.

2004/05:Ub245 av Tobias Billström (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att befrämja mandarinkinesiskans ställning i svensk utbildning.

2004/05:Ub259 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kårobligatoriet.

2004/05:Ub261 av Helena Frisk m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat utrymme för bemötandefrågor vid juristlinjens utbildningar.

2004/05:Ub276 av Sofia Larsen m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att högre utbildning skall nå hela folket i hela landet samt ske under hela livet och att den är en viktig del i det livslånga lärandet.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur rekryteringen av högskolelärare kan genomföras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att stärka lärosätenas självbestämmande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av lärosätenas uppföljning av hur det går för studenterna under inledningen av studietiden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en ökad lokal antagning och urvalsprocess.
7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur högskolan skall komma till rätta med den i dag rådande situationen vad gäller jämställdhetsproblematiken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om högskolans tredje uppgift.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att studenter skall ges rätt att ta igen examination och andra obligatoriska moment som de missat på grund av offentliga uppdrag.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett avskaffande av kårobligatoriet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett förtydligande av högskoleförordningen för att säkra studenternas rättssäkerhet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att likabehandlingslagen måste åtföljas av sanktionsmöjligheter.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att Sverige arbetar för att betygen fortsatt skall vara målrelaterade, dvs. att den studerande uppnått en viss kunskaps- och färdighetsnivå inom ämnesområdet.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om värdet av distansutbildning, Nätuniversitetet och lokala lärcentra samt behovet av vidareutveckling av dessa.

2004/05:Ub282 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tandsköterskeutbildning.

2004/05:Ub292 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvotering inom utbildningsväsendet.

2004/05:Ub293 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa det centrala antagningssystemet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en högre utbildningspremie.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en internationalisering av högskolan och universiteten.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om akademiernas självständighet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhet inom högre utbildning och forskning.

7. Riksdagen beslutar att varken positiv eller negativ särbehandling skall få förekomma inom den offentligt finansierade högre utbildningen.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Bologna-processen.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kårobligatoriet.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andra former för fristående högskolor än stiftelseformen.

2004/05:Ub296 av Inger Jarl Beck m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera utvecklingen inom högskolan så att den utbildning på högskolenivå som erbjuds inom hotell- och restaurangområdet möter de krav som ställs i branschen i dag.

2004/05:Ub300 av Lena Adelson Liljeroth och Catharina Elmsäter-Svärd (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om genusperspektivet inom sjukvården.

2004/05:Ub310 av Helene Petersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa utvecklingen och se över behovet av grundutbildning och högre utbildning inom området animation.

2004/05:Ub314 av Margareta Andersson och Staffan Danielsson (c):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på en förbättrad grund- och vidareutbildning i pedagogik för universitets- och högskolelärare.

2004/05:Ub317 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som ser över konsekvenserna av ett avskaffande av kårobligatoriet.

2004/05:Ub319 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att högskolelagen bör kompletteras med ett hållbarhetsperspektiv i enlighet med motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att hållbar utveckling skall vara en del av Högskoleverkets kvalitetsgranskning.

2004/05:Ub321 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av ett treterminssystem.

2004/05:Ub326 av Margareta Sandgren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att examina från universitet och högskolor skall utfärdas på värdepapper.

2004/05:Ub329 av Tasso Stafilidis (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar att tillhandahålla dramapedagogutbildning.

2004/05:Ub333 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bör utarbeta en gemensam nordisk strategi för minoritetsspråken inom den högre utbildningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket och Vetenskapsrådet får i uppdrag att utarbeta en policy om vilka språk som är oundgängliga i högskolan.

2004/05:Ub335 av Britt-Marie Danestig och Lennart Gustavsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra positiv särbehandling i högskolan.

2004/05:Ub336 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förändringar i läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan samt i högskoleförordningens examensordningar.

2004/05:Ub340 av Jörgen Johansson och Birgitta Sellén (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en validering av människors kunskaper skall vara en naturlig del av arbetslivet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att analysera möjligheten att få tillgodoräkna sig kunskap från t.ex. gymnasieskolans omvårdnadsprogram vid vidareutbildning till sjuksköterska.

2004/05:Ub352 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att försäkringsmedicin ingår i läkarutbildningen.

2004/05:Ub365 av Fredrik Olovsson och Matilda Ernkrans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över det ekonomiska ansvaret för lärcentrum.

2004/05:Ub372 av Ulrika Karlsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av kårobligatoriet.

2004/05:Ub378 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återställa förkunskapskraven till de utbildningar som fått sänkta förkunskapskrav.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka tillgängligheten för funktionshindrade högskolestuderande.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett studentkontrakt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett avskaffande av kårobligatoriet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat internationellt utbyte vid universitet och högskolor.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av en ny internationellt jämförbar masterexamen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stoppa könsdiskrimineringen.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett återupprättande av det akademiska självstyret.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det skall ställas höga krav på att masterexamen skall innehålla ämnesfördjupning.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av vilka utbildningar som skall kunna ge en yrkesexamen.

2004/05:Ub392 av Lennart Hedquist och Cecilia Wikström (m, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändiga förändringar av kår- och nationsobligatoriet.

2004/05:Ub404 av Inger Davidson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskap om mäns våld mot kvinnor bör införas i examensordningens skrivningar för vissa utbildningar.

2004/05:Ub408 av Ingemar Vänerlov (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ANT-kunskap inom den högre utbildningen av lärare och inom pedagogutbildningar samt läkar-, socionom- och vårdhögskoleutbildningarna.

2004/05:Ub417 av Anne-Marie Pålsson m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om privata företags rätt att sälja akademisk utbildning.

2004/05:Ub418 av Ulrika Karlsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en fri tentamensrätt.

2004/05:Ub422 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studentutbyte med Saudiarabien.

2004/05:Ub438 av Maria Hassan och Anders Bengtsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det ukrainska språket bör etableras som universitetsämne.

2004/05:Ub441 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskolornas lokala regelverk och studenters rättssäkerhet.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lärosätena bör utbilda faddrar och förebygga alkoholmissbruk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av tydliga nationella riktlinjer för Studenthälsan.

2004/05:Ub442 av Johan Linander m.fl. (c, fp, v, mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning om HBT-frågor för studerande till vissa yrken.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Polishögskolan skall omfattas av lagen (2001:1268) om lika-behandling av studenter i högskolan.

2004/05:Ub455 av Carina Ohlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att komplettera examensordningen i de yrkesexamina som kvinnofridsbeslutet omfattade och att listan kompletteras i enlighet med Högskoleverkets förslag i nämnda utvärdering.

2004/05:Ub457 av Carin Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning samt personal- och kompetensförsörjning i skogslänen.

2004/05:Ub458 av Kristina Zakrisson och Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på sikt jämställa studieåret med ett arbetsår.

2004/05:Ub464 av Fredrik Olovsson och Johan Löfstrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att öka effektiviteten i den högre utbildningen.

2004/05:Ub473 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärosätens inriktning och profilering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samarbete mellan lärosäten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om implementering av etiska aspekter i undervisningen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket skall främja etiska dimensioner i undervisningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om garanterad lärarledd tid.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av vetenskapliga och pedagogiska meriter vid tillsättande av lärartjänst vid lärosäte.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om adjunkters möjlighet till forskarutbildning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målsättningen disputerade lärare.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att profilera sig som enbart lärare respektive forskare.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompetensutveckling för lärare vid lärosäten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa tidsbegränsade lärartjänster.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en pedagogisk utbildning för lärare vid lärosäten.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individualisering av högskolans undervisning.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärosätens frihet att utforma sin verksamhet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillträde till lärosäten.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mångfald i antagningsmetoder till lärosäten.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmuntra mångfald i antagningsprocessen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmuntra ett treterminssystem.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över studentkårernas mandat.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över hur studenters inflytande kan öka.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort kårobligatoriet.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärosätenas ansvar för jämställdheten.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om likabehandling av studenter.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att högskolorna skall vara självförvaltande.

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur ordförande respektive rektor för ett lärosäte skall utses.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om processen vid rekrytering av rektor i högskolan.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Bolognaprocessens implementering i Sverige.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad detaljreglering i mål för examina.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över systemet med poängförtur.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om meritvärdering.

2004/05:Ub486 av Åsa Lindestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alternativa urval till högskolor.

2004/05:Ub495 av Anita Brodén och Marita Aronson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvidga begreppet arbetslivspoäng.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta förtroendevalda barn- och ungdomsledare, biståndsarbetare på ideell basis (volontärer) samt politiskt förtroendevalda få arbetslivspoäng för sina arbetsinsatser.

2004/05:Ub502 av Berit Högman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättringskunskap i universitets- och högskoleutbildning för yrken inom vård- och omsorgssektorn.

2004/05:K459 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

5. Riksdagen begär att regeringen ger Högskoleverket i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med studentkontrakt på fem universitet eller högskolor.

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskoleutbildningen för vissa yrken.

2004/05:U257 av Lars Ohly m.fl. (v):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Försvarshögskolan skall omfattas av lagen (2001:1268) om likabehandling av studenter i högskolan.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Polishögskolan skall omfattas av lagen (2001:1268) om lika-behandling av studenter i högskolan.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket bör ges i uppdrag att verka för att undervisningen vid högskolor har ett integrerat HBT-perspektiv.

2004/05:Sf288 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt kunskapsinriktat valideringssystem.

2004/05:Sf355 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att utbildning i försäkringsmedicin ges en starkare ställning i läkarutbildningen.

2004/05:Sf356 av Tobias Billström m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för fri rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av utbildningssystemet.

2004/05:Sf360 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att valideringssystemen bör få ett större kunskapsfokus.

2004/05:So247 av Hillevi Engström (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Prevention av psykisk ohälsa samt självmordsförebyggande åtgärder blir ett högskoleämne.

2004/05:So510 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla utbildningar som leder till yrkesverksamhet inom barn-omsorg och skola, hälso- och sjukvård samt polis-, socionom-, psykolog- och psykoterapiutbildningar skall ge kunskap om sexuella övergrepp och deras konsekvenser.

2004/05:So512 av Annelie Enochson (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundutbildningen för alla yrkesgrupper med anmälningsplikt vid misstanke om sexuella övergrepp skall inbegripa utbildningsmoment om upptäckt och anmälan av sexuella övergrepp samt om det utsatta barnets behov av stöd.

2004/05:So513 av Marie Wahlgren m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning inom smärta.

2004/05:So519 av Birgitta Carlsson och Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det måste ingå större del demenskunskap i läkarutbildningen.

2004/05:So604 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ändring av lagen om likabehandling av studenter i högskolan i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-kompetens för yrkesgrupper som möter människor i känsliga situationer eller fattar beslut om människors personliga förhållanden.

2004/05:So606 av Charine Pålsson m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka utbildningen i hälsoinformation i läkar- och sjuksköterskeutbildningarna.

2004/05:So613 av Tina Acketoft m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om genusmedicin.

2004/05:Kr239 av Kent Olsson m.fl. (m):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett basår för all konstnärlig utbildning.

2004/05:Kr331 av Peter Pedersen (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i samarbete med berörda parter verka för tillskapandet av en nationell fotbollsakademi i Degerfors.

2004/05:Kr357 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd, m, fp, c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dans- och sångutbildningen.

2004/05:Kr360 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kultur och hälsa skall finnas med i vårdutbildningarna.

2004/05:Kr361 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda efterfrågan och utbildningssituationen för dramapedagoger.

2004/05:T335 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Historiska museet i Lund.

2004/05:MJ510 av Anita Brodén m.fl. (fp, c, kd, mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tvärssektoriell och tvärvetenskaplig utbildning.

2004/05:N239 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att kunna validera utländska utbildningar.

2004/05:N403 av Christer Nylander m.fl. (fp, kd, m, c):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta för studenter att studera på båda sidor sundet.

2004/05:A321 av Ulf Holm m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behovet av stöd och hjälp för förövare skall utgöra ett inslag i de högskoleutbildningar som behandlar våld i nära relationer.

2004/05:A352 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett uppdrag till Högskoleverket att upprätta en handlingsplan för att bryta ner traditionella könsmaktstrukturer på högskolor och universitet samt verka för att det blir möjligt även för kvinnliga forskarstuderande att bilda familj och skaffa barn under studietiden.